

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK
VE SİBER MAĞDURİYETİN DUYGUSAL ZEKA VE
PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Nursel GÖNENÇ

İstanbul, 2018

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK
VE SİBER MAĞDURİYETİN DUYGUSAL ZEKA VE
PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Nursel GÖNENÇ

Öğrenci No:

150790017

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "**Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetin Duygusal Zeka ve Psikolojik İyi Oluş Açısından İncelenmesi**" başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerimin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım 25/05/2018

Nursel GÖNENÇ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

3.1 / 25 / 2018

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 150790017 numaralı *Nursel GÖNENÇ*'in "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyetin Duygusal Zeka Ve Psikolojik İyi Oluş Açısından İncelenmesi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29.05.2018 tarih ve 2018/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Ali DAYI
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Atilla TEKİN
(Haliç Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nursel GÖNENÇ
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Siber zorbalık, siber mağduriyet, psikolojik iyi oluş, duygusal zeka

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK VE SİBER MAĞDURİYETİN DUYGUSAL ZEKA VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler ve bu değişkenlerin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 450 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ‘Sosyodemografik Bilgi Formu’, ‘Siber Zorbalık Ölçeği’, ‘Siber Mağduriyet Ölçeği’, ‘Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’ ve ‘Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- KF’ kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Örnek t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney U testi ve Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte; siber zorbalık ve psikolojik iyi oluş, siber mağduriyet ve psikolojik iyi oluş, siber zorbalık ve duygusal zeka, siber mağduriyet ve duygusal zeka, duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilecek düzeyde ilişkili olmadığı belirlenmiştir.

Name and Surname : Nursel GÖNENÇ
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Süleyman KAHRAMAN
Degree and Date : Master, 2018
Major : Clinical Psychology
Key Words :Cyberbullying, cyber victimization, emotional intelligence, psychological well-being

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF CYBERBULLYING AND CYBER VICTIMIZATION OF THE UNIVERSITY STUDENTS FROM THE EMOTIONAL INTELLIGENCE AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING ASPECTS

The main purpose of this research is to examine cyberbullying and cyber victimization of the university students from the emotional intelligence and psychological well-being aspects. In addition, relationships between cyberbullying, cyber victimization, emotional intelligence and psychological well-being and how these variables differ according to demographic characteristics of research sample were examined. The research sample consists of 450 university students. The research data are collected with convenience sampling method. 'Personal Information Form', 'Cyberbullying Scale', 'Cyber Victimization Scale', 'Trait Emotional Intelligence Questionnaire-SF' and 'Psychological Well-Being Scale' were used. Relational Survey Model were used in the research. Independent Sample t-Test, ANOVA, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H tests and Correlation Analysis were used to analyse research data. Research findings show that there is a meaningful relationship between cyberbullying and cyber victimization. Also, it was found that there is no meaningful relationship between these variables; cyberbullying and psychological well-being, cyber victimisation and psychological well-being, cyberbullying and emotional intelligence, cyber victimisation and emotional intelligence, psychological well-being and emotional intelligence.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. Zorbalık ve Mağduriyet Kavramı	4
1.1.2. Geleneksel Zorbalık ve Siber Zorbalık	5
1.1.3. Siber Zorbalığın Tanımı ve Doğası	6
1.1.4. Siber Zorbalığın Etkileri	7
1.1.5. Siber Mağduriyet	9
1.1.5.1. Siber Mağduriyetin Nedenleri	10
1.1.5.2. Siber Mağduriyetin Türleri	11
1.1.5.3. Siber Mağdurların Özellikleri	12
1.1.5.4. Siber Mağduriyetin Görülme Biçimleri	13
1.1.6. Siber Zorbalık ve Mağduriyet İle İlişkili Faktörler	14
1.1.7. Siber Zorbalığın Diğer Özellikleri	17
1.1.8. Siber zorbalar ve Siber Mağdurların Arasındaki Farklılıklar ve Benzerlikler	18
1.2. Psikolojik İyi Oluş	19
1.2.1. Dünyada ve Türkiye’de İyi Oluş Düzeyleri Hakkındaki Çalışmalar.....	22
1.3. Duygusal Zekanın Tanımı ve Çağdaş Çalışmalar	26
1.3.1. Duygusal Zeka Modelleri ve Boyutları	29
1.3.2. Duygusal Zeka Modelleri	30
1.3.3. Duygusal Yeterlilik Modeli	31
1.3.4. Bar-on Modeli	32
1.3.5. Karakteristik Model	32

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli.....	34
2.2. Anakütle ve Örneklem.....	34
2.3. Veri Toplama Araçları.....	35
2.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	35
2.3.2. Siber Zorbalık Ölçeği.....	35
2.3.3. Siber Mağduriyet Ölçeği.....	36
2.3.4. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu.....	37
2.3.5. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği.....	39
2.4. Araştırma Süreci.....	40
2.5. Verilerin Analizi.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	41
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	78
EKLER	92
Ek-1. Sosyo Demografik Bilgiler Formu.....	92
Ek-2. Siber Zorbalık Ölçeği.....	94
Ek-3. Siber Mağduriyet Ölçeği.....	96
Ek-4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği.....	98
Ek-5. Duygusal Zeka Ölçeği.....	99
Ek-6. Etik Kurul Onayı.....	100

TABLULAR LİSTESİ

Tablo No.	Sayfa No.
Tablo 1. Duygusal Zeka Modelleri	31
Tablo 2. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı	41
Tablo 3. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları	43
Tablo 4. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Dair Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	45
Tablo 5. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları	47
Tablo 6. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına Dair Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	48
Tablo 7. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları	51
Tablo 8. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Katılımcıların E-Mail Adreslerinin Kendi Adlarını İçerme Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları	52
Tablo 9. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Kendini Başkası Gibi Tanıtma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları	54

Tablo 10. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu	56
Tablo 11. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu	58
Tablo 12. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu	61
Tablo 13. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının İnternette Geçirilen Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu	63
Tablo 14. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Psikolojik İyi Oluş ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Arasındaki İlişkilere Dair Korelasyon Analizi Sonuçları	65

GİRİŞ

Bilişim teknolojilerinin giderek yaygınlaştığı günümüzde internet bağımlılığı çok sayıda genci olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Önceki dönemlerde yalnızca bilgisayardan internete girebilirken, teknolojinin gelişimi sonucu dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla akıllı telefon ve tablet gibi bir çok cihazdan internete bağlanılabilmektedir.

Son dönemlerde yapılan çalışmalara göre gençlik döneminde internet kullanımının artması gençlere birçok açıdan zarar vermektedir. Gençler sosyalleşme adına internette uzun süre zaman geçirmektedir. Bazen neredeyse hiç bilgisayar başından ayrılmadan zaman geçiren gençlerin varlığı internetin yanlış kullanımını göz önüne sermektedir. Bu durum ilerde çok sayıda fiziksel ve ruhsal soruna neden olma potansiyeli taşımaktadır.

Üniversite çağının, gençler açısından hayata hazırlık sürecinde en verimli ve en üretken geçirilen dönem olduğu söylenebilir. Bu dönemde internet kullanımının artmasıyla siber ortamda zararlı davranışlar görülebilmektedir. Siber ortamda olmanın verdiği özgürlük ve özgüvenle başkalarına karşı olumsuz sözler ve davranışlar sergilenebilmektedir. Üstelik siber ortamda yazılan yazılar uzun süre silinmeden kalmakta ve mağdur olan kişilerin haklarına zarar vermektedir.

Bu araştırmanın birinci bölümünde siber zorbalık, siber mağduriyet, psikolojik iyi oluş ve duygusal zeka kavramları açıklanmıştır. İkinci bölümde, araştırmanın modelinden, anakütle ve örneklemeden, araştırmada kullanılan ölçme araçları ve analiz yöntemleri gibi yöntemsel detaylardan bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırma sonucuna elde edilen bulgular literatürde yer alan veriler göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın ana problemi “Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş ölçek puanları arasında bir ilişki var mıdır?” şeklindedir.

Araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin siber mağduriyet puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın ana hipotezi “Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş ölçek puanları arasında bir ilişki vardır.” şeklindedir.

Araştırmanın alt hipotezleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.
2. Üniversite öğrencilerinin siber mağduriyet puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.
3. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.
4. Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka puan ortalamaları sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmanın sayıltıları aşağıda sıralanmıştır:

1. Araştırma için seçilen örneklem grubunun evreni yeterince temsil ettiği kabul edilmiştir.
2. Araştırmadaki ”,Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Siber Zorbalık Ölçeği”, “Siber Mağduriyet Ölçeği”, “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” ve “Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği”nin katılımcıların gerçek durumlarını yansıtacak şekilde doğru ölçümler yaptığı varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılanların sosyodemografik bilgi formu ve ölçek sorularını doğru ve gerçek durumlarını yansıtacak bir biçimde cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır:

1. Araştırmadan elde edilen veriler 2018 yılında üniversite öğrencileri arasından seçilen 450 kişinin verdiği cevaplarla sınırlıdır.
2. Araştırmadaki veriler 2018 yılında toplanan anket verileri ile sınırlıdır.
3. Araştırmadaki veriler ”Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Siber Zorbalık Ölçeği”, “Siber Mağduriyet Ölçeği”, “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” ve “Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği” ile elde edilen bulgularla sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. Zorbalık ve Mağduriyet Kavramı

Akran zorbalığı, çocuklar ve ergenler arasında uzun yıllardır devam eden bir sorundur. Zorbalık literatürü 1970'li yıllarda Olweus'un saldırgan davranışlardan zorbalığı ayırması ile başlamıştır. Geleneksel zorbalık; kişinin, bir veya daha fazla kişi tarafından olumsuz eyleme maruz kaldığı, art arda ve uzun süre devamlı mağdur edildiği durumları açıklayan bir olgudur (Olweus, 1994). Zorbalığa dair çeşitli tanımlamalar yapılmasına rağmen, araştırmacılar bir davranışın zorbalık olarak tanımlanabilmesi için üç temel kritere uyması konusunda anlaşmışlardır. Bu kriterler; tekrar etme, güç dengesizliği ve incitme niyeti olarak sıralanabilmektedir (Olweus, 1994). Zorbalık konusunun farklı boyutları, son 40 yıl içinde yeni türler eklenerek genişletilmiş ve analiz edilmiştir. Fiziksel ve sözlü zorbalık 80'li yıllardan beri incelenirken, 90'lı yıllarda ilişkisel ve dolaylı zorbalık konuları üzerinde durulmuştur (Slonje ve Smith, 2008). Bilgisayarların, cep telefonlarının, akıllı telefonların ve internetin kullanımında görülen yaygınlaşma, siber zorbalık olarak adlandırılan başka bir tür zorbalık konusunu gündeme getirmiştir.

Smith ve diğerlerinin (2008) ortaya koyduğu siber zorbalığın yaygınca kabul edilen edilen tanımlarından biri; "bir grup ya da birey tarafından, kendisini kolayca savunamayan bir mağdura karşı tekrar tekrar ve zamanla elektronik iletişim biçimlerini kullanarak gerçekleştirilen agresif, kasıtlı bir eylemdir" şeklindedir. Bu tanım, geleneksel zorbalığa ilişkin üç kritere dayanmaktadır. Siber zorbalık için diğer bir tanım önermek için çeşitli araştırmacılar bu kriterleri ve geleneksel zorbalığın tanımını yorumlamış, geleneksel zorbalık kriterlerini (tekrar etme, güç dengesizliği ve incitme niyeti) gözden geçirmeye çalışmıştır (Langos, 2012; Menesini vd., 2012; Nocentini vd., 2010). Fiziksel ve siber çevrenin farklı özelliklere sahip olması nedeniyle, yukarıda bahsedilen geleneksel zorbalık kriterleri aşağıdaki gibi revize edilmelidir.

Birincisi, geleneksel zorbalığa ilişkin tekrarlı ölçütü açıkça görülmektedir, yani zorbalık eylemi aynı kurban için birden fazla sefer gerçekleşmektedir. Yine de siber dünyada, siber zorbalık durumu (örneğin, bir sosyal ağ sitesinde utanç verici bir fotoğrafın gönderilmesi) yalnızca bir kez gerçekleşse de, çevrimiçi materyal görüntülenebilir, kaydedilebilir, iletilebilir veya yeniden yayınlanabilir (Langos, 2012). Dolayısıyla, siber zorbalık eylemi yalnızca bir kez yapılsa da, mağdur bu olayı zaman içinde sürekli algılayabilir; çünkü mağdur devamlı olarak bu materyale maruz kalır veya seyirciler siber zorbalık olayına devam edebilir. Geleneksel zorbalığın ikinci kriteri, zorba ve kurban arasındaki güç dengesizliğidir. Fiziksel dünyada, güç dengesizliğinin kaynakları, fiziksel görünümünde (yaş, cinsiyet, boy ve kilo), popülerite seviyesinde ve sosyo-ekonomik durumlardaki farklılık olabilir (Langos, 2012).

1.1.2. Geleneksel Zorbalık ve Siber Zorbalık

Geleneksel ve siber zorbalığın ayrı ortamlarda meydana gelen benzer davranışlar olduğu kabul edilerek ve bu iki zorbalık türünü ayrı şekilde ele alarak yapılan farklı araştırmalar bulunmaktadır. Bunlar tamamen farklı olgular olup, zorbalık literatüründeki en önemli konulardan biri olarak değerlendirilmiştir. Zorbalık literatüründeki öncü araştırmacılardan Olweus (2012), bu tartışmada çokça tartışılan bir görüş bildirgesi yayınladı ve diğer zorbalık araştırmacıları, argümanlarını kendisiyle ya da ona karşı konumlandırarak yorumladılar (Hinduyu ve Patchin, 2012; Menesini vd., 2012; Smith, 2012). Olweus (2012) görüş bildirisinde, siber zorbalığın benzeri olmayan bir zorbalık türü olduğunu belirtti ve yaygınlığının hızla arttığını ileri süren yanlış inançlarla ilgili argümanlarını sundu. Olweus, argümanı için ampirik kanıt sağlamak için ABD ve Norveç'ten birkaç büyük ölçekli araştırmanın bulgularını temel almıştır. Amerikan verileri, ABD örnekleri ile yürütülen ve yaklaşık 440.000 ergenden oluşan bir dizi çalışmadan elde edilmiştir (Kowalski ve Limber, 2007; Kowalski, Limber ve Agatston, 2008). Norveç'te yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında ise veriler (yaklaşık 9000), Norveç'in başkenti olan Oslo'da 41 okuldan 4-10. sınıflara giren öğrencilerden toplanmıştır.

Olweus, siber zorbalığın yaygınlık oranlarının geleneksel zorbalığa maruz kalma oranlarını aştığını ve 2007 ile 2010 yılları arasındaki sözlü ve siber zorbalığın frekansları karşılaştırıldığında zorbalık oranlarının yükselmediğini tespit etmiştir. Bununla birlikte, sözlü zorbalık için ortalama oranları % 9.6 olduğu bildirilirken, siber zorbalık % 2.8 idi. Dahası, hem sözlü hem de siber zorbalık oranları zaman içinde istikrarlı bulunmuş ve bahsedilen yıllarda artış sağlamamıştır. Olweus'un bir başka argümanı, aynı ergen grubunun hem fiziksel hem de siber çevrede zorbalık ve mağduriyet yaşadığı konusundadır.

1.1.3. Siber Zorbalığın Tanımı ve Doğası

Başkalarına kasıtlı olarak zarar vermek için bilgi ve iletişim araçlarını kullanma, siber zorbalığın temelini oluşturmaktadır. Farklı araştırmacılar, çevrimiçi zorbalık, dijital zorbalık, elektronik zorbalık, çevrimiçi taciz, siber zorbalık ve internet zorbalığı gibi farklı siber zorbalık terimleri kullanmışlardır (Kowalski ve Limber, 2007; Williams ve Guerra, 2007; Wolak, Mitchell vd., 2007). Ancak, bu terimler farklılaşsa da siber zorbalık için tanım içerikleri bir hayli benzerdir. Siber zorbalık genellikle "bir grup ya da birey tarafından, elektronik iletişim biçimlerini kullanarak, kendisini kolayca savunamayan bir mağdura defalarca ve uzun bir zaman boyunca yöneltilen agresif, kasıtlı bir eylem" olarak tanımlanmıştır (Smith vd., 2005). Willard (2006) siber zorbalığı "kişilere internet veya diğer dijital iletişim cihazları kullanılarak zarar verici veya incitici metin veya resim gönderme" şeklinde tanımlamıştır. Patchin ve Hinduja (2006) 'ya göre siber zorbalık, bilgi ve iletişim araçlarıyla zarar verici mesajlar göndererek başkalarını rahatsız etmektir. Çubukcu ve Bayzan (2013)'a göre siber zorbalık, bilgi teknolojileri ile bir kişi ya da gruba, özel ya da tüzel bir kişiliğe karşı uygulanan teknik ya da ilişkisel şekilde zarar verme, kaba davranış gösterme ve kötü söz söyleme davranışlarının bütünüdür.

Smith ve arkadaşları (2005)'e göre en sık kullanılan siber zorbalık yolları elektronik posta, web siteleri, forum siteleri, sohbet odası, anında mesajlaşma yollarıdır. Siber zorbalık eylemleri olarak sıralanabilecek davranışlar şunlardır:

- Birisini gerekçe göstermeden sohbet odasından atmak,
- Birinin utanç verici fotoğraflarını bir cep telefonu kamerasıyla gizlice çekme,
- Birisini utandıran veya iftira niteliğindeki beyanları web sitelerinde paylaşmak,
- Elektronik posta veya cep telefonu ile aşağılayıcı, hakaret edici, tehditkar, küfürlü ve şiddet içeren mesajlar göndermek,
- Siber alanda biriyle ilgili söylentilerin yayılmasını sağlamak
- Birinin utanç verici fotoğraflarını bir cep telefonu kamerası ile gizlice çekip internete yüklemek.

1.1.4. Siber Zorbalığın Etkileri

Siber alanlarda yaşanan vakalar ve bunların özelliklerinden anlaşıldığı gibi, siber zorbalık ciddi psikolojik problemlere neden olmaktadır. Ybarra, Espelage ve Mitchell (2007), siber zorbalığın etkilerini araştırmak için yaptığı çalışmada çevrimiçi zorbalığa maruz kalma oranının %21 olduğunu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, siber zorbalık deneyimine sahip olduklarını bildirenlerin ve siber zorbalık ve mağduriyet deneyimine sahip olanların psikolojik sorunlarla karşılaştığını ortaya koydu. Bunlar alkol ve esrar kullanımı ve diğer zararlı uçucu madde kullanımı bakımından da diğer gruplarla anlamlı bir farklılık göstermekteydi. Buna ek olarak, bu katılımcılar polisle temas kuran ya da kanun ihlali geçmişi olan yakın arkadaşlarının bulunduğunu ve öğretmenleriyle olan ilişkilerinin de zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

Ekşi ve Ümmet (2013) siber zorbalığın ve internet bağımlılığının çocuklar üzerinde yaygın görüldüğünü, çocukların sosyalleşmesini engellediği, kendilerine ve başkalarına zararlı etkilerinin olduğunu, psikolojik etkilerinin tedavi edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Tuncer ve Dikmen (2016) bireylerin sosyal ağı kullanma durumları arttığında bireylerin daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıklarını tespit etmiştir. Bireylerin siber mağduriyete maruz kalmasının azaltılması için bilinçli internet kullanımının ve eğitimin artırılmasını önermişlerdir.

Kowalski ve Limber (2007) gerçekleştirdikleri bir çalışmada hem siber mağdurların hem de siber zorbaların ilk olarak anlık mesajlaşmayı, daha sonra ise sohbet odalarını, elektronik postayı ve sosyal paylaşım sitelerini araç biçiminde kullandıkları neticesine ulaşımlardır sonucuna ulaşımlardır. Bununla beraber, siber zorbalığın daha çok; sohbet odaları, anlık mesajlaşma, e-posta, telefon mesajları ve fotoğraf, video klip ve web siteleri gibi internet tabanlı platformlar aracılığıyla meydana geldiği belirlenmiştir. Bu neticeler analiz edildiğinde yoğun biçimde kullanılan internet bazlı iletişim yollarının, siber zorbalığın en fazla meydana geldiği ortamlar olduğu neticesine ulaşılmaktadır (Smith vd., 2006).

Yapılan çalışmalarda internet kullanım süresi veya yoğunluğu ile siber zorbalığa dair durumları tecrübe etme arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Twyman vd. (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada siber zorba, siber mağdur ya da her açıdan olmak kaydıyla siber zorbalığa dahil olanların bilgisayar bazlı toplumsal etkinliklere daha çok zaman ayırdığı neticesine ulaşımlardır.

Benzer biçimde Mishna ve diğerleri (2012) gerçekleştirdikleri bir çalışma neticesinde internette daha çok zaman geçirenlerin siber zorbalık olaylarına daha fazla dahil bulunduğunu açıklamışlardır.

Ybarra ve Mitchell (2004)'ün çalışmalarında siber zorbaların interneti daha fazla kullandığı görülmüştür. Arıca ve diğerleri (2008) ile Smith ve diğerleri (2008)'in yürüttüğü çalışmalarda internet kullanımını arttıkça siber zorbalık davranışlarına maruz kalma oranının da arttığı sonucuna ulaşımlardır.

Vandebosch ve Van Cleemput (2008) ergenlerin siber zorbalığa dair bakış açılarını analiz ettikleri araştırmada, siber zorbaların bu zarar verici davranışları; intikam almak, tartıştığı bir kişiye rahatsızlık vermek, eğlenmek, teknolojik kabiliyetlerini ve güçlerini öne çıkarmak gibi sebeplerden dolayı yaptıkları neticesine varılmıştır. Buna ek olarak siber zorbaların kendilerini isimsiz gösterdiklerini ve zorbalık yaptıkları kişilerin genel olarak gerçek hayatta tanıdığı kişiler olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber bazı araştırmacılar siber zorbalık yapanların karşılarındaki kişilerin tepkilerini ve zorbalığın o kişi üzerindeki tesirini direkt olarak görmedikleri için empati kuramadıklarından kaynaklı zorbalığın neticelerini kabul etmedikleri, dolayısıyla zorbalık yapmayı sürdürebileceklerini öne sürmektedir.

Topçu vd. (2013) ergenlerin siber zorbalığa dair düşüncelerini analiz ettikleri çalışmada, yaşlılarının siber mağdurları fazla içe kapanık ya da aksine fazla dışa dönük ve internet güvenliğine dair yeterli bilgisi bulunmayan kişiler olarak tanımladığı neticesine erişilmiştir. İçe kapanık kişilerin kolay hedefler olarak görüldüğünden kurban olarak seçildiği, dışadönük bireylerin ise popülerlikleri sebebiyle kıskanıldıklarından dolayı siber kurban olarak seçilebilecekleri bakış açıları da çalışmadan elde edilen neticelerdendir.

1.1.5. Siber Mağduriyet

Siber mağduriyet, bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla belirli bir birey veya grubun, özel ya da kamusal bir kişiliğin, teknik boyutta ya da ilişkisel olarak zarar verici davranışlarıyla kişinin rahatsız edici boyutlarda hareketlere maruz kalmasıdır.

Siber mağduriyet, zarar verici davranışları olan biri tarafından rahatsız edici boyuttaki hareketlerebilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla maruz kalan bir kişi veya bir grup bireyin yaşadığı durumu ifade etmektedir. Maines ve Robinson (1992) siber mağdur kavramını, kişilerin eylemleri ile kalıcı olarak yaralanan ve bu tür eylemlere direnecek statü, beceri ve kaynaklara sahip olmayan kişiler olarak ifade etmektedir. Ancak siber mağduriyet, saldırganın ve mağdurun defalarca saldırmasına karşı kendini korumasız ve savunmasız hissedilen güç eşitsizliği kurbanı olarak tanımlanabilir.

Siber zorbalığa maruz kalan kişilerde zaman geçtikçe negatif psikolojik etkiler görülür. Bu psikolojik etkiler, sıkıntılı ve strestli hissetme, stresli hissetme, okula gitme korkusu, depresif hayatlar, yalnızlık duyguları ve intihar etme eğilimi şeklinde sıralabilmektedir. Siber suçun birçok kurbanı yaşadıkları taciz ve aşağılayıcı durumlar karşısında sessizdir ve yaşadıklarını tanımlamakta zorluk çekebilirler. Tecrübeleri hakkında görüşülen pek çok kurban, internette daha geniş bir kitlenin bulunması nedeniyle siber zorbalığın yüz yüze çatışmalardan daha yıkıcı olduğunu bulduklarını belirtmiştir (Özbay, 2013).

Campbell (2005), internetin kurbanların, ev ödevlerini, zevklerini ve sosyal hayatlarını düzenlemek adına kullandığını ve hayatlarının ayrılmaz bir parçası olduğundan bu tür rahatsız edici davranışlardan kaçmanın neredeyse imkansız olduğunu ileri sürmektedir.

1.1.5.1. Siber Mağduriyetin Nedenleri

Siber mağduriyetin nedeni hakkında net ve kesin bir karar vermek olası değildir. Bununla birlikte, ilişkisel anlamda diğer faktörleri karşılaştırarak belirli yargılara ulaşılabılır. Çoğu akademisyen sosyal bilimlerin sınırlı araştırma metotları nedeniyle siber zorbalık ve siber mağduriyete dair çıkarımlarda bularak bir yargıya varmaya çalışmıştır. (Halder vd., 2012). Toplumsal çalışmalar neticesinde, zorba/mağdur tecrübelerine göre baskın farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıklar ebeveyn rol modellemesinden ya da televizyon programlarındaki ve video oyunlarındaki şiddet içerikli içerikleri taklit ederek ortaya çıkmaktadır.

Bu tür davranışlar erkekler tarafından desteklenirken, kızların baskı ve cezalandırma yoluyla bastırılmaya çalışıldığı görülmektedir (Arıca vd., 2008). Bu doğrultuda yapılan araştırmalarda kızların erkeklere göre mağduriyete daha eğilimli oldukları düşünülebilmektedir. Kızların erkeklere göre duygusal olarak daha hassas olduğu düşünüldüğünde, kızların siber zorbalık durumundan erkeklere göre daha olumsuz etkilendiği söylenebilir.

Yaş, siber mağduriyet ile ilişkili başka bir faktör olarak görülebilmektedir. Özellikle ergenlik döneminde, insanların siber mağduriyete girme olasılıkları daha yüksektir. Ergenler bu çağda hızlı ve ani bir değişim sürecinden geçtikleri için davranışlarını kontrol edemezler. Beale ve Hall (2007) ilkokulda zorbalığın az olduğu, ortaokulda biraz yükseldiği ve lise yıllarında zirve yaptığını bildirmiştir. Öğrencilerin gelişim dönem özellikleri davranışlarında önemli bir rol oynar ve siber zorbalık/mağduriyet durumlarında önemli bir faktör olduğu söylenebilmektedir.

Sosyoekonomik durum da şüphesiz, siber mağduriyet ve zorbalık zorbalık durumlarını etkileyen faktörlerden bir tanesidir. Serin (2012), sosyoekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarının sosyoekonomik düzeyi düşük olan çocuklardan daha saldırgan olduklarını ortaya koymuştur.

1.1.5.2. Siber Mağduriyetin Türleri

Yapılan pek çok araştırmada genel anlamda siber zorbalığın üstünde durulurken, hiç şüphesiz siber zorbaların eylemleri neticesinde oluşan siber mağdurları konu alan araştırmaların da yapılması gerekmektedir. Son yıllarda gerçekleştirilen literatür çalışmaları sonucunda siber mağdurların davranış özelliklerine göre etem olarak üç farklı başlık altında ele alınabileceği düşünülmektedir. Bu alt başlıklar; pasif mağdur, kışkırtıcı mağdur ve olası mağdur olmak üzere sınıflandırmıştır (Eroğlu vd. 2015).

Pasif Mağdur: Zorbalık mağduru bu kişiler, mağdur pozisyonundaki en riskli insanlar olup, zorbalığa karşı etkili bir duruş sergileyememektedirler. Onlara pasif denmesinin sebebi ise zorbaya hiçbir tepki vermemeleri ve zorbayı birçok yönden memnun etmeye çalışmalarıdır. Davranışlarından dolayı zorbalığı teşvik eder ve kolayca ezenin hedefleri haline gelirler (Eroğlu vd. 2015).

Kışkırtıcı Mağdur: Kışkırtıcı mağdurlar, adından da anlaşılacağı üzere zorbalığa uğradıkları zaman sessiz kalarak geride durma ve kabullenme gibi davranışlar göstermezler. Bunun yerine yerine kızgınlıklarını karşı tarafa yansıtırlar. Bu şekilde bir durum karşısında ise zorba eylemler gösteren birey, zorbaca davranışın şiddetini fazlalaştırabilmektedir.

Kışkırtıcı mağdurlar genelde saldırgan ve atak bir kişiliğe sahip olup sık sık kavgalara karışmaktadır. İsminden de anlaşılacağı üzere karşısındaki insanları tahrik eden ve kışkırtan bir davranış örütüsüne sahiptirler. Genel anlamda hiperaktivite bozukluğu ve dikkat eksikliği yaşayan kışkırtıcı mağdurlar duygusal açıdan hızlı tepkilerde bulunup karşı tarafta negatif etki bırakabilmektedirler (Bonds ve Stoker, 2000).

Olası mağdur: Olası mağdurlar genellikle hemen fark edilemezler. Gizli bir biçimde zorbalık yaşayabileceklerine dair derin bir korku ve endişe yaşamaktadırlar. Kendileri henüz siber bir saldırı yaşamamalarına rağmen endişe ve kaygı seviyeleri oldukça fazladır. Bonds ve Stoker (2000)'e göre olası (potansiyel) mağdurlar, henüz zorbalıkla karşılaşmamış ancak çevresindeki bireylerin zorbalığı tecrübe eden ya da yakın çevresinden zorbalığa dair haberler alması sebebiyle kendisinin de zorbalığa uğrayacağına dair korku ve kaygısı bulunan kişiler şeklinde ifade edilebilmektedir. Potansiyel mağdurlar sürekli zorbalığı tecrübe edeceğini düşünerek tedirgin ve mutsuz olurlar. Zorbalıkla karşı karşıya gelmekten sürekli olarak kaçınmaya çalışırlar.

1.1.5.3. Siber Mağdurların Özellikleri

Siber mağdurların kişilik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu bireylerin sessiz, sakin ya da çok dışa dönük, popüler, güvenli internet kullanım bilgilerinin bulunmadığı ya da uygulamayan bireyler olduğu göze çarpmaktadır (Topçu vd., 2010). Tek başına sosyal ve duygusal sıkıntının, düşük öz saygının, akranlarla ilişkilerden duyulan memnuniyetsizliğin ve az sayıda arkadaşının siber mağdurların nitelikleri bulunduğu da ileri sürülmektedir (Campfield, 2008).

Buna ek olarak, siber mağdurların arkadaşlık ve aile sorunları, yüksek sosyal kaygı, düşük benlik saygısı, depresyon, öfke ve hayal kırıklığı, bazı sosyal sorunlar, ebeveynleriyle çatışmaları ve saldırgan davranışlar sonucunda ortaya çıkan sosyal sorunlar yaşama eğilimi gösterdikleri görülmektedir (Wolak vd., 2007).

Siber mağdurların kendilerine olan saygısı düşüktür. Okul hayatlarında çok sayıda problem yaşarlar. Akademik başarıları genellikle az olmaktadır. Siber mağdurlar mutsuz hissetmedirler. Arkadaşları az olan bu bireyler arkadaşlık ilişkilerinden memnun değiller. Siber mağdurların teknolojik araçları kullanma yeteneği düşüktür ve genellikle kimliklerini saklayarak siber zorbalık davranışları gösterirler.

1.1.5.4. Siber Mağduriyetin Görülme Biçimleri

Siber zorbalığın durumuna göre farklı türde mağduriyetleri bulunmaktadır. Aşağıda siber mağduriyetin varyantları listelenmiştir:

Povokasyon: Öfke, intikam gibi duyguların sonucu olarak, siber ortamdaki kişiler, siber mağdurlara, aşağılayıcı mesajlar vererek, tehdit edici ve saldırgan tutumlar sergileyerek mağdur olabilirler (Mason, 2008).

Taciz: Birden fazla saldırı mesajıyla kişi tekrar tekrar rahatsız edilme durumudur. Burada, kişisel iletişim kanallarının yanı sıra, insanlar açık ortamlarda da rahatsız olabilirler. Provokasyonun aksine, burada zorbadan tek yönlü bir saldırılar bulunmaktadır (Kowalski, vd., 2007).

Taklit: Sıklıkla bir arkadaşlık testi olarak görülen şifrenin paylaşılması, siber mağdurlara yol açabilmektedir (Kowalski vd., 2007).

İfşa: Çiftler, özellikle kadın-erkek ilişkilerinde kötü bir şekilde ilişkilerini sonlandırdıysa, flört döneminden kalma, özellikle kişisel yorum, fotoğraflar, çiftlerin birinin ya da her ikisinin kişisel yaşamını ifşa edebilmektedir (Kowalski vd., 2007).

Dışlama: Bir grup üyeliğinden veya sanal ortamda cezalandırılarak ortamdaki hariç tutulmaktadır.

1.1.6. Siber Zorbalık ve Mağduriyet İle İlişkili Faktörler

Siber zorbalığın yaygınlık oranı, araştırmalarda farklı şekillerde tespit edilmiştir. Siber zorbalık, gençler arasında yeni bir sorundur ve tanımı ve ölçümü araştırmacılar arasında farklılık göstermektedir. İngiltere, Kanada, Belçika, İsveç, Türkiye ve ABD gibi farklı ülkelerden farklı büyüklükteki örneklerle yapılan çalışmalar sonucunda yaş ve cinsiyete göre siber zorbalık yaygınlık oranları bildirilmiştir. Kullanılan ölçüm araçları ve uygulama prosedürü, çalışmalarda farklılaşmaktadır. Bu nedenle, sonuçlar doğrudan karşılaştırılmaz. Bununla birlikte, her bir çalışma, okuyucuya tanımlanan örnekler arasında siber zorbalık oranı hakkında genel bir fikir verecektir. İlk olarak, Ybarra ve Mitchell (2004) interneti düzenli olarak kullanan ve yaşları 10 ile 17 arasında değişen 1501 gencin yaptığı bir telefon araştırması ile toplanan Genç İnternet Güvenliği Anketi verilerini kullandı. Ortalama yaş 14.1 ve katılımcıların % 48'i kadındır. Araştırmaya katılanların % 15'i internet tacizcileri olduklarını, % 14'ünün kaba ya da kötü yorumlar yaptıklarını ve % 1'inin ise internette birini utandırdığını veya hor gördüğünü bildirdiğini belirtmiştir. Siber zorbalık deneyimi açısından erkekler ve kadınlar birbirlerinden önemli derecede farklılık göstermezken, katılımcıların yaşı arttıkça siber zorbalık yapma ihtimali artmaktadır.

Vandebosch ve ark. (2006) Belçika'da 2052 ilk ve orta öğretim öğrencisinden oluşan bir örneklem hazırlayarak, anket formuyla ergenlerin siber zorbalık deneyiminin yaygınlığını incelemiştir. Araştırmanın sonuçları, katılımcıların %52.5'inin siber zorbalık deneyimine sahip oldukları ve erkeklerin diğerlerinden daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıklarını tespit etmiştir.

İnternette ya da bir cep telefonu ile birine hakaret etmek, tehdit etmek, aldatmak ve dedikodusunu yapmak ya da başkalarının şifresini çalmak, en çok bildirilen siber zorbalık eylemleridir.

Oktik (2013), sosyal kontrol, internet ve çocuk isimli çalışmasında çocukların %60'ının sosyal ağlarda siber zorbalığa uğradığını ve %60'ının da zorbalıkla sindirildiğini tespit etmiştir.

Peker vd. (2012), ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarını araştırdığı çalışmasından elde edilen bulgular, siber zorbalığı empatik eğilimin, cinsiyetin ve algılanan akademik başarının birlikte yordadığını göstermektedir. Siber mağduriyeti ise empatik eğilimin ve haftalık internet kullanma zamanının yordadığı, cinsiyetin ve algılanan akademik başarının siber mağduriyet üzerinde yordayıcı bir etkisinin bulunmadığını saptamıştır.

Büyükyıldırım ve Dilmaç (2015) "Siber Mağdur Olmanın İnsani Değerler ve Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli araştırmasında siber mağduriyetin yaş, cinsiyet ve sınıf değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Siber mağduriyet puanlarının siber zorbalığa uğrama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma saptamışlardır. Siber mağduriyetin siber zorbalığa maruz kalma sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Aktan ve Çakmak (2015), halkla ilişkiler bölümü öğrencilerinin sosyal medyada siber zorbalık duyarlılıklarını araştırdıkları çalışmada öğrencilerin siber zorbalık duyarlılıklarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Siber zorbalık duyarlılıklarının yüksek olmasının kaygıyı artıran ve onların iletişim kalitesini azaltan bir unsur olarak değerlendirmektedir. Kadınların siber zorbalık duyarlılıklarının erkeklere göre daha fazla görüldüğünü saptamıştır.

Kağan ve Ciminli (2016) “Ergenlerde Sanal Zorbalık ve Mağduriyetin Cinsiyet, Sınıf, Okul Değişkenleri ve Kişilik Özellikleriyle İlişkisinin İncelenmesi” adlı araştırmasında erkek öğrencilerin kızlardan daha çok siber zorba davranışlar sergiledikleri ve kızlardan daha çok siber kurban haline geldiklerini tespit etmiştir. Bu durumu erkeklerin kızlardan daha çok bilgisayar kullanmasına bağlamıştır. Sınıf seviyesi yükseldikçe sanal zorbalığın arttığını tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin dışadönüklüğü arttıkça sanal mağduriyetin azaldığını saptamışlardır.

Kavuk ve Keser (2015), siber zorbalığı araştırdığı çalışmasında siber zorba ve siber kurban olma ile cinsiyet, internete bağlanma yeri, internet kullanım süresi ve internet kullanım amaçları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Telefon numarasını gizlemek suretiyle rahatsız edici cinsel sesler çıkarma kızlar ve erkekler için en çok yapılan ve en çok maruz kalınan davranışlar olarak tespit edilmiştir.

Demir ve Seferoğlu (2016), siber zorbalık eğiliminin cinsiyet ve internete erişimde en çok kullanılan cihaz çeşidine göre farklılaşma göstermediğini tespit etmiştir. Siber zorbalığın yaşa göre farklılaşma durumu incelendiğinde 25 altı kişilerin 35 yaş üzeri kişilere göre daha çok siber zorbalık yapma davranışı gösterdiklerini saptamışlardır. İnterneti eğitim gayesiyle kullananların daha az siber zorbalığa dahil olma ve siber mağduriyete uğrama durumunda kaldıkları belirlenmiştir.

Polat ve Bayraktar (2016), ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkili değişkenleri incelediği çalışması sonucunda cinsiyete, öğrencinin sınıfına, babanın eğitim durumuna, bilgisayar oynama değişkenine göre siber zorbalık puanları arasında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Siber mağduriyet puanları için ise kaçınıcı sınıfta okuduğu, okul başarısı değişkenleri için anlamlı farklılıklar saptamıştır.

1.1.7. Siber Zorbalığın Diğer Özellikleri

Demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaşı ve sosyoekonomik durum) yanı sıra, siber zorbalığın akademik başarı, algılanan akran desteği, internet kullanımının yetişkin tarafından izlenmesi gibi bazı diğer değişkenlerle ilişkisi de incelenmiştir.

Li (2005), siber zorbaların ve mağdurların akademik başarısını araştırmıştır. Araştırmanın sonuçları, siber zorbalığa oranla siber mağdurların akademik başarıları daha yüksek olduğunu ve mağdurların çoğunun akademik başarılarının ortalama düzeyde olduğunu göstermiştir.

Bir başka çalışmada, Williams ve Guerra (2007), geleneksel zorbalığın anahtar öngörülerinin siber zorbalığı öngörüp görmediğini incelemiştir. Sonuçlar, zorbalığı destekleyen inançlara sahip olduklarını bildiren katılımcıların da siber zorbalıkla karıştıklarını ortaya koymaktadır. Ergenlerde okul iklimi algısı açısından sonuçlar analiz edilmiştir. Siber zorbalığa karıştıklarını bildirenlerin okullarını güvenli, adil ve keyifli olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Çetin, Eroğlu ve Peker (2011), aileden algılanan sosyal desteğin siber mağduriyeti ve siber mağduriyetin arkadaştan algılanan sosyal desteği olumsuz yönde açıkladığını tespit etmiştir.

Ekşi (2012), siber zorbalığın kişilikle ilişkisini araştırdığı çalışmasında kişilikle sanal zorbalık arasında ilişkiler saptamıştır. Sebat özelliğinin gelecekte kişinin siber zorbalığa bulaşma ihtimalini negatif olarak yordadığını tespit etmiştir. Bu sebeple sebatın siber zorbalıkla ilgili negatif bir psikolojik özellik olduğunu belirtmiştir.

Yaman vd. (2013), siber zorbalık ile okul kültürü arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında okul kültürünün alt boyutu olan katı kurallara bağlılığın siber zorbalıkla ilişkili olduğunu saptamıştır.

Aktepe (2013), ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetle ilgili yaptığı araştırmada siber zorbalığın ergenliğin başlangıç yaşlarında düşük olduğunu daha sonra yükseldiğini belirtmektedir. Siber zorbalığa uğramanın okuldan kaytarma, okulu bırakma, akademik performansın düşmesi, depresyon, anksiyete, sosyal uyum sorunu, paranoid düşüncelerin artması gibi etkilerinin olduğunu vurgulaşmıştır.

Peker (2015), negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyete ilişkin yordayıcı rolünü araştırdığı çalışmasında negatif duygu ile siber zorbalık ve mağduriyet arasında yapılan korelayon analizi neticesinde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile pozitif yönlü anlamlı ilişki saptamıştır.

1.1.8. Siber zorbalılar ve Siber Mağdurların Arasındaki Farklılıklar ve Benzerlikler

Literatürde boylamsal araştırma tasarımları olmamasına rağmen, ilişkisel çalışmalarının bulguları, siber mağdurların iyi durumda olmadığını gösteren kanıtlar sağlamıştır. Siber zorbalık katılımı ile olumsuz sonuçların yaşanması arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmayı amaçlayan daha önceki araştırmalar siber mağdurlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun nedeni, araştırmacıların umutsuz koşullarda olan tek grubun siber mağdurlar grubu olduğunu düşünmesi olabilir. Siber mağduriyetlere maruz kalan kişilerin incelendiği geniş çapta araştırmalara göre, genç insanların ilkokuldan üniversiteye değin yaşadıkları çoğu sorun ile (psikolojik sağlık, zihinsel sağlık, fiziksel sağlık ve okul başarısı) geçmişte yaşadıkları kötü deneyimin ilişkisi bulunmaktadır (Arıcak vd., 2009; Crosslin ve Crosslin, 2014; Erdur-Baker ve Tanrıku, 2010; Faucher ve diğerleri, 2014; Laftman ve diğerleri, 2013; Rivituso, 2012; Schenk ve Fremouw, 2012; Smith ve Yoon, 2013; şahin ve diğerleri, 2012).

Siber zorbalar grubu da birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Siber mağdurlara kıyasla daha iyi durumda olup olmadıkları analiz edilmiştir. Mevcut çalışmaların bulguları, siber zorbalığa maruz kalma eğiliminde olan gençler için endişe verici bir tablo çizmektedir. Siber zorbalık eylemlerine karışmamış kişilerle zorbalık yapan kişilerin zihinsel sağlık verileri karışlaştırıldığında zorbalık yapanların puanları yapmayanlara göre daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Campbell ve diğerleri (2013), yaptığı bir çalışmanın sonuçlar siber zorbaların stres, depresyon ve kaygı, toplumsal güçlükleri aşma konularında zorba olmayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir.

1.2. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluşun göstergelerini ve psikolojik iyi oluşu etkileyen faktörleri tanımlamak için birçok çalışma yapılmış ve bu çalışmaların bazıları bu bölümde açıklanmıştır.

Psikolojik iyi oluşun yordayıcılarını bulmak için Diener ve Diener (1995), kültürler arası bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonuçları, iyi oluşun yordayıcılarının, bireyin ait olduğu kültür yapısı nedeniyle farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Araştırmacılar, benlik saygısının, bireyci Batı lkelerinde kolektivist Doğu lkelerinde olduğundan daha iyi olan yaşam memnuniyetiyle ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Bireysel kültürün baskın olduğu bir ülke olarak kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisel uyumun etkilerini karışlaştırmak için Kwan, Bond ve Singelis (1997) tarafından bir başka kültürler arası çalışma yrtlmştir ve Hong Kong, bir kolektivist ülke olarak değerlendirilmiştir ve karışlaştırmak üzere kullanılmıştır. Sonuçlara göre, ilişkisel uyum, Hong Kong'taki refahı önemli lde etkilerken diğerleri ile olumlu ilişkilere sahip olmak, Ryff'in (1989) belirttiği gibi iyi oluşun boyutlarından biridir.

Yaş ve cinsiyet gibi demografik faktörler ile psikolojik mutluluk arasındaki ilişki de araştırılmıştır. Yaş ve iyi oluş arasındaki ilişkiye bir gösterge olarak bakan Blanchflower ve Oswald (2008) tarafından incelenmiş ve yaşın değişmesiyle birlikte iyi oluşun U şeklinde bir değişim sergilediği sonucuna varılmıştır.

Literatürde psikolojik iyi oluş kavramına ilişkin yapılan araştırmaların temeline bakıldığında psikolojik iyi oluşu tanımlamaya ve açıklamaya çalışan araştırmacıların psikolojik iyi oluşu incelemede benimsedikleri iki farklı bakış açısının olduğu söylenebilir. Bunlar, Eudaimoniaizm ve Hedonizm'dir (Akın, 2010; Waterman, 1993).Eudaimoniaizm, psikolojik iyi oluşun temelinde bireyin tam işlevsel birey haline gelmesi, içgörü kazanması ve kendini gerçekleştirme için çaba harcamasını savunan görüştür.

Hedonizm ise psikolojik iyi oluşun temelinde zevk veren eylemlerde bulunma ve acıdan kaçınmanın olduğunu savunmaktadır. Geçmişten günümüze psikolojik iyi oluş kavramına yönelik araştırmalar incelendiğinde bu iki bakış açısından birini benimseyen araştırmacıların çeşitli kuram ve modeller geliştirdikleri görülmektedir.

Bireylerin amaçlarının yapısı, amaçlarının öncelikleri, hangi amaçlarına ulaştığı, hangi amaçlarına ulaşamadığı ve amaçlarına ulaşma oranları bireylerin iyi oluşunu etkilemektedir. Amaca sahip olmak ve amaca ulaşmaya çalışmak, bireylerin yaşamlarını anlamlı hissetmelerine ve planlı bir yaşama sahip olduklarını hissetmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca bir amaca sahip olmak, bireylerin günlük yaşamında karşılaşılabileceği ölüm, kayıp, sakatlık ve kaza gibi bireylerin hayatını olumsuz etkileyebilecek durumlarla başa çıkmalarına yardımcı olabilmektedir (Tuzgöl-Dost, 2004).

Diener'e (1984) göre Amaç Kuramında iyi oluşu etkileyen üç etmen bulunmaktadır. Bunlardan ilki kısa dönemli mutluluk getiren amaçlardır. Bireyler genellikle kısa dönemli amaçlar belirlerler ve bu kısa dönemli amaçların getirdiği mutluluk uzun dönemli amaçlara yönelik zorluk yaratacak nedenlere sebep olmaktadır.

Bir diğ er etmen bireylerin ihtiyaç ları ve buna bağlı olarak amaç ları ç elişkili ya da ç atışma içinde olabilir. Bu ç elişki ya da ç atışmalar nedeniyle bireylerin amaç ları arasında bir seçim yapması gerekebilir. Bu nedenle bireylerin amaç larının tamamına ulaşmaları mümkün olmayabilir. Son etmen ise bireylerin bir amaca sahip olmaması sonucu, bireyler mutluluktan mahrum kalabilirler ya da sınırlı koşullar nedeniyle amaç larına ulaşamayabilirler. Bireylerin ihtiyaç larını karşılamayan amaç ları belirlemeleri ve bu amaç lara ulaşmaları bireyleri yeterince mutlu etmemektedir (Diener, 2000). Bu yüzden Maslow'a (1968) göre, bireyler amaç larını belirlerken ihtiyaç önceliklerine önem göstermelidirler. Bireylerin ulaşmak istedikleri ç eşitli amaç ları olmaktadır fakat her bir amaç , iyi oluş düzeyine aynı oranda etki etmemektedir. Birey için daha öncelikli ihtiyaç ları karşılayan amaç lar öncelikli olmayan amaç lara göre iyi oluş düzeyine daha ç ok etki etmektedir.

İyi oluşa etki eden bir diğ er faktör de amacın gerçekleştirilebilme gerçekliğidir (Hamurcu, 2011). Bireylerin gerçekleştirilmesi ç ok zor olan amaç lar belirlemeleri ve bu amaç ları gerçekleştirmeye ç alışmaları bireylerin iyi oluşuna olumsuz etkide bulunabilmektedir. Ç nk bireyler olmak istediği yer ile buldukları yer arasında bir boşluğa düşüp umutsuzluğa kapılabilmektedirler. Wilson (1967) bu durumu şu Şekilde açıklamıştır: "İhtiyaç ların zamanında doyurulması mutluluğa yol açarken, doyurulmamış ihtiyaç ların sürüp gitmesi mutsuzluğa yol açmaktadır".

Diğ er taraftan bireyler ulaşılabilmesi daha mümkün olan amaç lar belirlediklerinde iyi oluş düzeyleri daha kolay artabilmektedir. Bireylerin amaç larına ulaşabileceklerine dair kuvvetli bir inanç larının olması ve amaç larına ulaşmak için yeterli kaynaklara sahip olmaları, psikolojik iyi oluş için önemli bir gç oluşturmaktadır (Diener ve Fujita, 1995).

Amaç kuramına getirilen eleştirilere bakıldığında, amaç kuramında bireyin iyi oluşuna sadece tek bir perspektiften bakıldığı ve bunun psikolojik iyi oluşu açıklamada yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Bu çerçevede bireyin iyi oluşunun sadece hedefe ulaşılınca yüksek oluşu ve hedefe ulaşamayınca düşük oluşu teorisi bireyin iyi oluşunu açıklamada yeterli değildir (Seligman, 2002).

Eğer yapılacak olan etkinlik bireyin yeteneklerinin ve beceri düzeyinin çok altındaysa o eylem birey için sıkıcı olabilmektedir. Diğer taraftan yapılacak olan etkinlik bireyin yetenek ve beceri düzeyinin çok üstündeyse, bu etkinliği yapmak birey için sıkıntı yaratacak bir eylem olabilmektedir (Csikszentmihalyi, 2005). Eğer bireyin gerçekleştirmek istediği eylemin gereklilikleri ile bireyin yetenek ve beceri düzeyi az çok aynı seviyede ise birey bu eylemi gerçekleştirirken mutlu olabilmektedir. Diener (1984), Amaç Kuramında mutluluğun arzulanan amaca ulaşılması ile oluşan bir sonuç olduğunu belirtirken, Etkinlik Kuramında mutluluğun odak noktasının amaca ulaşma süreci olduğunu belirtmektedir. Örneğin, Amaç Kuramına göre bireyin izlediği bir futbol maçından doyum sağlayabilmesi için maçın sonucunda galibiyet gerekirken, Etkinlik Kuramına göre birey için maçın sonucundan çok, futbol maçı sırasında yaşanan anlar mutluluk vericidir.

1.2.1. Dünyada ve Türkiye’de İyi Oluş Düzeyleri Hakkındaki Çalışmalar

Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşunu etkileyen faktörleri ve belirleyicilerini tanımlamak için yapılan çalışmalar psikolojik iyi oluşun ülkemizde ne tip değişkenlerle ilişkili olduğunu anlamak için büyük önem arz etmektedir. Cenkseven (2009), üniversite öğrencilerinin öznel ve psikolojik iyi oluş düzeyleri konusunda ön tahminde bulunmayı sağlayan faktörleri belirlemek için bir araştırma yaparken Tuzgöl (2004), üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyinin değişkenlik gösterdiğini ve cinsiyet, sosyo-ekonomik statü gibi faktörlere bağlı olarak değiştiğini ifade etmektedir. Cenkseven (2009) nevroz, dışa dönüklük, ebeveynlerle etkileşimin algılanan memnuniyeti, dış kontrol odağı ve rekreasyon faaliyetlerinin memnuniyetinin algılanışı, psikolojik iyi oluş ve psikolojik mutluluğun belirtileri olarak listelenmiştir. Buna ek olarak, yazar, öğrenilmiş çaresizlik, arkadaşlar ile etkileşimin algılanan memnuniyeti ve psikolojik iyi oluşun ön belirleyicileri olarak cinsiyeti de eklemiştir. Psikolojik iyi oluş açısından Cenkseven (2009) kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığını belirtmiştir.

Tümlü ve Recepoğlu (2013) psikolojik iyi oluşun psikolojik dayanıklılıkla da ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara bakıldığında psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren bulgular olmakla birlikte (Cenkseven, 2004; Ryff, 1989a; 1995), farklılaşmadığını (Cooper, Okamura ve McNeil, 1995; Ryff, Magee, Kling ve Wing, 1999; Tuzgöl ve Dost, 2004) gösteren bulgulara da rastlanmaktadır. Ayrıca psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren bulgularda genellikle erkekler lehine anlamlı fark yansıtan araştırmalar (Haring vd, 1984; İlhan, 2005; Kelley ve Stack, 2000) olmakla birlikte, az da olsa kadınlar lehine anlamlı fark bulunan araştırmalarda vardır (Dilmaç ve Bozgeyikli, 2009; Lee, Seccombe ve Shehan, 1991).

Bu bağlamda psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiği araştırma bulgularında bir tutarlılıktan söz edilememektedir. Literatürde üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarını öğrenim gördükleri alan açısından inceleyen az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Bu araştırmalara bakıldığında psikolojik iyi oluşun öğrenim görülen alana göre farklılaştığını (Durak vd., 2010; Gündoğdu ve Yavuzer, 2012; Tuzgöl-Dost, 2004) gösteren bulguların yanı sıra, farklılaşmadığını (Yavuz-Güler ve İşmen-Gazioğlu, 2008) da yansıtan bulguların olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin genel uyumları ile fakülte değişkeni arasında bir farkın bulunmadığını gösteren bir araştırma da bulunmaktadır (Alperden, 1993). Psikolojik iyi oluş ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı derecede ilişki olduğu görülmektedir (Çeçen, 2007; Çeçen ve Cenkseven, 2007; Schumaker, Shea, Monfries ve Marnat, 1992; Wittenberg ve Reis, 1986). Buna göre yalnız olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yalnız olmayan bireylere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Psikolojik iyi oluş ile sosyal destek arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara bakıldığında psikolojik iyi oluşla sosyal destek arasında pozitif yönde ilişki bulunduğu görölmektedir. Ayrıca verilen sosyal destek türünün sosyal desteğin kaynağına göre anlamsız olduğu belirtilmiştir (Winefeld ve diğeri, 1992). Psikolojik iyi oluşla sosyal destek arasında bir nedensellik olup olmadığına bakılan bir araştırmada psikolojik iyi oluş ile sosyal destek arasında çift yönlü bir nedenselliğin olduğu gözlenmiştir (Turner, 1981). Diğeri bir deyişle bireyin sosyal düzeyinin bireyin psikolojik iyi oluşunu etkilediği gibi, bireyin psikolojik iyi oluşu da bireyin sosyal desteğini etkilemektedir. Örneğin bireyin sosyal desteğinin artması bireyin psikolojik iyi oluşunun artmasını da sağlamaktadır. Mutluluk ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelendiği diğeri bir araştırmada mutlu olan insanların doyurucu sosyal ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur (Diener ve Seligman, 2002). Psikolojik iyi oluşla arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılan diğeri bir değişken uyku alışkanlıkları olmuştur (Hamilton, Nelson, Stevens ve Kitzman, 2007).

Psikolojik iyi oluş ile uyku alışkanlıklarının incelendiği bir araştırmada günde ortalama altı ile sekiz buçuk saat arasında uyuyanlar optimal (en uygun düzeyde) uyuyan bireyler, günde ortalama altı saatten az ve ya sekiz buçuk saat ya da daha fazla uyuyan bireyler ise suboptimal (idealden daha düşük ve ya yüksek) uyku alışkanlığına sahip bireyler olarak ayrılmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre optimal düzeyde uyuyan bireyler suboptimal düzeyde uyuyan bireylere göre anlamlı derecede daha az anksiyete ve depresyon semptomları göstermektedirler. Ayrıca optimal düzeyde uyuyan bireylerin, psikolojik iyi oluşun çevresel hakimiyet, bireysel gelişim, diğerileriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz-kabül boyutlarında suboptimal uyuma alışkanlığına sahip bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur.

Psikolojik iyi oluş ile ilişkisi incelenen diğer bir değişken stres olmuştur. Üniversite öğrencilerinin stres düzeyleri ile ilgili yapılan bir araştırmada stres düzeyi yüksek olan bireylerin stres düzeyi düşük olan bireylere göre anlamlı olarak yüksek düzeyde psikolojik semptomlar gösterdikleri belirtilmektedir. Bu bağlamda stres ile psikolojik iyi oluş arasında negatif bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir. Ayrıca yurt dışında yapılan araştırmalarda psikolojik iyi oluşun yaş (Diener ve Suh, 1998; Ryff, 1989), kültür sosyo-ekonomik düzey (Ryff ve Singer, 2002), evlilik (Kessler ve Essex, 1982), öz-saygı, fiziksel sağlık, depresyon, tinsellik (Diener ve diğerleri, 1999) ve kişilik gibi değişkenlerle ilişkilerine bakılmıştır.

Sezer (2013) psikolojik iyi oluşta etkili olan faktörleri araştırdığı makalesinde internette geçirilen zamanın psikolojik iyi oluş üzerinde önemli oranda etkisinin bulunduğunu tespit etmiştir. İnternet başında çok fazla zaman geçirmenin psikolojik iyi oluş üzerinde olumsuz etkisinin bulunduğu saptanmıştır.

Göcen (2013) yılında yaptığı araştırmada yetişkinlerin din yönelimi ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yaptığı araştırma sonucunda dine yönelim ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit etmiştir.

Telef vd. (2013), psikolojik iyi oluşla değerler arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarının neticesinde psikolojik iyi oluş ile başarı, hazcılık, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Fakat psikolojik iyi oluş ile güç, uyarılım ve geleneksellik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmanın neticesinde aynı zamanda hazcılık ve evrenselcilik değerlerinin psikolojik iyi oluşu anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.

1.3. Duygusal Zekanın Tanımı ve Çağdaş Çalışmalar

Mayer ve Salovy zeka kavramı hakkında yayınladığı ilk bilimsel makalede duygusal zeka kavramını açıkça ortaya koymuştur; bu makalede ilk olarak duygusal zeka tanımı yer almış ve bunu "bireyin duygularını birbirinden ayırt etme ve bu bilgiyi davranış ve düşüncelerini yönlendirmek için kullanma becerisine ek olarak başkalarının duygularını anlama ve sezme ve kontrol etme becerisi" olarak tanımlamıştır.

Meyer, Carso ve Salovy, duygusal zeka alanındaki araştırmalarla sağlanan bilgilerin eğitim, sağlık, ekonomik ve sosyal yaşamın çeşitli yönleriyle ilgili geniş uygulamalarda yer bulacağını vurgulamışlardır; çünkü bu yapı bireyin kişiliğinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Mayer, Caruso ve Salovy, 2002). Cooper ve Sawaf (1997), duygusal zekâ düzeyi yüksek olan kişilerin hayatlarında daha sağlıklı ve başarılı olduğunu, mesleki başarıya ek olarak etkili liderlik becerilerine sahip olduğunu ve güçlü kişisel ilişkiler kurduğunu belirtmektedir duygusal zeka düzeyinin düşük olduğu meslektaşlarıyla karşılaştırıldığında aralarında ciddi farklılıklar bulunduğu ortaya konulmuştur.

Duygusal zeka, bireyin sosyal ve psikolojik gelişiminden etkilenir. Duygusal zeka becerilerinin kazanılmasında zayıf noktalar, bireylerin duygulara dayanamaması ve empati yönetiminin düşük seviyelerde olması gibi davranışsal ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasında kilit faktör olabilir.

Duyguları tanımama ve ifade etme becerisinde güçlükler ek faktörlerdir. Duygusal zeka ve duygusal zeka terimini kullanan Bar-On, duygusal zekayı deneysel ve teorik olarak değerlendirmek için ilk kendi ölçümünü yapmış ve daha sonra 1997'de duygusal zeka envanteri adı altında geliştirdiği ölçeği ortaya koymuştur (Bar-On, 1997).

Duygusal zeka tanımının sosyal zekânın bir tezahürü veya bir biçimi olarak kabul edildiği ilk makale, duygularını ve diğerinin duygularını kontrol edebilme, onları ayırt etme kabiliyeti olarak tanımlanan Caruso, Mayer ve Salovy (2002)'nin makalesi olmuştur. Bu tanıma göre, duygusal zeka üç ana boyutu içerir:

1. Bireyin kendi duygularını değerlendirebilme ve etkili biçimde ifade etme yeteneği ve başkalarının duygularının doğru algılaması.
2. Bireyin başkalarının duygularını düzenleme kabiliyeti.
3. Duygusal konsepte uygun biçimde davranış paterni geliştirme.

Mayer, Salovy ve Caruso (2002) bunu şu şekilde tanımlamıştır; “Bireyin duygularının temel anlamlarını ve bunlar arasındaki ilişkiyi, ayrıca bireyin duyguya dayalı sorun çözme ve akıl yürütme becerisini ayırt etme becerisini içeren yapıdır”. Duygusal zeka bu araştırmacılara göre; kendini tanıma yeteneklerini içerir; duyguların algılanması ve ilişkili hislerin emilmesi bu duyguların organizasyonu ve yönetimi ve ulaşılan için bilginin anlaşılmasıdır.

Amerikan Psikoloji Derneği bu kavramı şu şekilde tanımlamıştır: durumlara ve insanlara yeterli tepki verme kapasitesi ve bu eylemden üretilen bilgiyi etkili yollarla kullanma yeteneği. Bu tanım aşağıdaki temellere dayanmaktadır:

1. Duygusal zeka becerisi, grup üyelerinin duygularını anlama, kendine hakim olabilme, iç motivasyon sağlayabilmeyi içermektedir.
2. Duygusal zeka gelişimi yaşlanıldıkça artabilir ve hatta duygusal zeka gitgide buna bağlı olarak aşağıdaki yollar izlenerek başarıyla geliştirilebilir:

- Engeller karşısında kendini uyarabilme ve uç noktaları kontrol etme, kendini tatmin ve doygunluk duygusunu erteleyebilme

- Zihinsel durumu örgütleme ve düşünmeyi bırakma, üzüntüyü ve acıyı önleme becerisi geliştirme
- Umutsuzlukla başa çıkma ve iyi hissetme becerisini geliştirme (Goleman, 2003).

Hein ve Singer (2010) duygusal zekayı, bir bireyin öğrenmesi için gerekli olan duygu ve duyarlılık üreten bir zihinsel kapasite olarak tanımlamıştır ve bu beceri, stresli olaylarla baş etmek için psikolojik ayarlamaların yapılmasına yardımcı olur. Daha önceki duygusal zeka tanımlar da düşünüldüğünde; duygusal zeka, kişinin kendi duygu ve düşüncelerini tanıma ve anlama yeteneğidir, çevrenin başkalarının duygularını anlama ve fark etme yeteneğidir, diğerlerini anlama ve takdir etme, çevresel değişikliklere esnek bir şekilde uyum sağlamak, psikolojik baskıya, acıya dayanabilmek, karşılaşılan günlük sorunları olumlu şekilde çözmek için duyguları kontrol etmek, etkin bir şekilde yönetmektir. Çeşitli zihinsel, sosyal ve mesleki yönler duygusal zekanın geliştirilmesi ile yükseltilebilir ve bu nedenle hayatta çok sayıda olumlu beceri duygusal zeka ile ilişkilidir.

Çoğu araştırmanın genel olarak zeka üzerine yoğunlaştığı bu dönemde, duygusal zeka üzerine yapılmaya başlanan pek çok araştırma tamamlanmamıştır. Nispeten yeni bir konu olmasından kaynaklanan bu durum birçok merak edilen problemin devam etmesine neden olmaktadır. Son yıllardaki süreçte duygusal zekanın incelendiği bazı çalışmalar zihinsel zeka oranının (IQ), bireyin başarısının seviyesinin, mesleki ve akademik alanlardaki gelecek performansının kararında öngörücü olarak güvenilir olmadığını belirtti. Bu tartışmalı konuda Charnes ve Goleman, duygusal zeka yeterliklerinin eğitimsel uygulamalarını şu şekilde belirtmiştir:

1- Duygusal zeka yeterlilikleri, kişilerin başarısı üzerinde büyük etkilere sahiptir, bu nedenle bu becerileri onlara yardımcı olabilmelidir.

2- Ekonomi yönetiminde duygusal zekanın rolü ve topluluk üyeleri ile ilişkiler çok önemlidir.

3- Çatışma ve bireyin fikirleri ile kararları arasındaki çelişkiyi ele alan yönü ile bireysel problemlerin çözümüne katkıda bulunmaktadır. Duygusal zekanın sağlık ve aile ilişkilerinde, kişisel ve sosyal ağda, kişinin hayatının tüm yönlerinde rolünün önemi vurgulanmıştır (Goleman, 1995).

1.3.1. Duygusal Zeka Modelleri ve Boyutları

Meyer ve Salovey duygusal zeka konulu ilk kitaplarını yazdıklarında bu konu ilk kez ilgi görmeye başlamıştır. Goleman kitabın yayınlanmasında onlara yardımcı olmuştur. Goleman'ın birlikte çalıştığı uzmanlar, bilişsel zeka ve sosyal zeka konularına önem vermiştir. Dolayısıyla Goleman, zeka dünyasına duygusal zekayı kazandırarak çok büyük bir adım atmıştır (Caruso, Mayer ve Salovey, 2002).

Kendini raporlama veya gözlemci vasıtasıyla kavramı ölçmek için kullanılan yöntemler, duygusal zekayı değerlendirmek için yeterli değildir. Duygusal zekayı ölçme fikri, her zaman, bir kişinin zekâ düzeyini derecelendirmede birçok farklı yaklaşıma yol açan tartışmalı bir konudur. Mayer (2001), duygusal zekanın belirli bir yapıda olması halinde, duygusal zekayı ölçtüğünü iddia eden tüm testlerin aynı kişi üzerinde benzer ölçümler vermesi gerektiğini belirtmektedir. Düşünme biçimine göre eğer iki test aynı şeyi ölçüyorsa, insanların aynı sonuçları alması beklenir, ancak bu duygusal zeka için geçerli olmayabilir.

Spielberger, yapıyı ölçmek için birçok modelden bahsederken, 2004'te Uygulamalı Psikoloji Ansiklopedisinde üç önemli duygusal zeka modeli önermiştir:

- Beceri ölçütlerine göre derecelendirilen ve yapıyı algılama yeteneği olarak tanımlanan Mayer-Salovey modeli, düşünmeyi kolaylaştırmak için duyguları anlamak, yönetmek ve kullanmak (Mayer, Salovey ve Caruso, 2002);

- Goleman modeli, çok etkenli değerlendirme ile ölçülür ve yönetsel performansa katkıda bulunan bir dizi duygusal ve sosyal yeterlilik olarak görülmektedir (Boyatzis, Goleman ve HayGroup, 2001)

- Birbiriyle ilişkili duygusal ve sosyal yetkinliklerin, becerilerin ve kolaylaştırıcıların bir kesit olarak tanımlandığı Bar-On modeli, yapıyı hem çoklu değerlendirme yöntemiyle hem de çok yönlü model yaklaşımıyla ölçmeye dayanmaktadır (Bar-On ve Handley, 2003).

1.3.2. Duygusal Zeka Modelleri

Thorndike ve Gardner gibi teorisyenler, duygusal zekanın ortaya çıkmasında ve bu olguyu kavramsallaştırma yoluna ışık tutmuştur. Bununla birlikte, her teorisyen (Salovey ve Mayer, Goleman ve Bar-On), duygusal zeka kavramını farklı perspektiflerden değerlendirmişlerdir. Onların çeşitli bakış açıları karmaşık duygusal zeka modellerine yol açmıştır.

Duygusal zeka modelinde yapı, zihinsel yeteneğin bir biçimi olarak tanımlanır ve duygusal zeka modelleri zihinsel yetenek ve kişilik karakterlerini bir araya getirmektedir (Mayer, 1999). Literatürde duygusal zekanın tek yetenek modeli John Mayer ve Peter Salovey tarafından tasarlanmıştır. Bununla birlikte, karmaşık duygusal zeka modelleri için, farklı kavramlaştırmalarda iki önemli model önerilmiştir. Reuven Bar-On tarafından sunulan model, kişilik özellikleri ile duygusal zekanın yetenek yönlerine vurgu yaparak, kişilik teorisinin bağlamı üzerine dayandırılmıştır. Daniel Goleman'ın modeli, işyerinde performans açısından bir kişinin yeteneklerini ve kişilik özelliklerini karıştırmıştır (Goleman, 2001).

Duygusal zekanın nasıl ölçüleceği konusunda farklı yaklaşımlar yapılmıştır. Konseptin yaygınlaştırılmasından sonra, birçoğu bunu hızla geliştirilen testlerle ölçmeye çalıştı. Mayer (2001), erken deneyimler, esenliği veya yönetsel etkinliği ölçen mevcut kişisel testleri temel almıştır ve bu testlerin duygusal zekayı ölçmek için ilk başvuru olarak kullanılamayacağını savunmuştur.

Tablo 1. Duygusal Zeka Modelleri

Mayer&Salovey	Bar-On	Goleman	Cooper&Sawaf
Tanım Duyguları doğru olarak algılama, değerlendirme ve ifade etme yeteneği; duyguyu düşünceyi kaynaştırmak, duyguları anlamak ve analiz etmek, duyguları kontrol etmek yetenekleridir.	Tanım Bireyin çevresinden gelen baskı ve taleplerle başarılı şekilde baş edebilmesinde bireye yardımcı olacak kişisel duygusal ve sosyal yeterlilik ve beceriler dizisidir	Tanım Kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkilerimizdeki duyguları iyi yönetme yetisidir	Tanım Duygusal zeka, duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama anlama ve etkin biçimde kullanma yeteneğidir.
Temel Boyutları 1. Duyguları algılama, değerlendirme ve ifade etme 2. Duyguların kullanımını 3. Duyguyu anlamak ve muhakeme etmek 4. Duyguyu yönetme ve düzenleme	Temel Boyutları 1. Kişisel Beceriler * duygusal benlik bilinci * kendine saygı * kendine güven * kendini gerçekleştirme * bağımsızlık 2. Kişilerarası beceriler * bireyler arası ilişkiler * sosyal sorumluluk * empati 3. Uyumluluk Boyutu * problem çözme * gerçeklik testi * esneklik 4. Stresle Başa Çıkma Boyutu * Stres toleransı * Dürtü kontrolü 5. Genel Ruh Durumu * Mutluluk * İyimserlik	Temel Boyutları 1. Kişisel Yeterlilik * Özbilinç * kendine yön verme * motivasyon 2. Sosyal Yeterlilik * empati * sosyal beceriler	Temel Boyutları 1. Duyguları Öğrenmek * duygusal dürüstlük Duygusal enerji Duygusal geribildirim * Pratik sezgi 2. Duygusal Zindelik. * özvarlık * güven çemberi * yapıcı hoşnutsuzluk * esneklik ve yenileme 3. Duygusal Derinlik * özgün potansiyel ve amaç * adanmışlık * dürüstlüğü yaşamak * yetki olmadan etki 4. Duygusal Simya * sezgisel akış * düşünsel zaman değişimi * fırsatı sezinlemek * geleceği yaratmak
Model Türü Yetenek Tabanlı Duygusal Zeka Modeli	Model Türü Karma Duygusal Zeka Modeli	Model Türü Karma Duygusal Zeka Modeli	Model Türü Karma Duygusal Zeka Modeli

Kaynak: :Mayer, J. D.t D. R. Caruso and P. Salovey (2000), "Emotional. Intelligence Meets Traditional Standards for an Intelligence", Intelligence, 401.

1.3.3. Duygusal Yeterlilik Modeli

Bu model hem Daniel Goleman hem de Bar-On tarafından temsil edilmektedir. Goleman'ın duygusal yeterliliklere, duygusal ve sosyal zekaya odaklanarak duygusal zeka kavramını dört ana başlıkta incelemiştir bunlar; öz farkındalık, öz-yönetim, sosyal biliş, ilişki yönetimi olarak sıralanabilmektedir. Goleman, duygusal zekayı "bireyin duygusal ve sosyal becerilerinin bir kümesi ve hayatta profesyonel başarı için gerekli" olarak tanımlamaktadır.

Golemana göre duygusal zeka duyguları düzenlemeyi, duygusal sapmaları kavramayı, duyguları farkında olup karar verirken bunu da göz önünde bulundurma, tehlikeleri ve çıkmazları fark edip sorunlarla yüzleşme konusunda bize yol göstermektedir (Maghazi, 2003).

1.3.4. Bar-on Modeli

Bar-On, IQ ölçeğini geliştirdi ve bu ölçek ilk duygusal zeka ölçümlerinden biri olan ve duygusal zeka teriminin kullanıldığı ilk testtir. Duygusal zekayı, kişinin kendi ile ve diğer kişilerle iyi bir ilişki içinde olmasını sağlayan özellik olarak tanımladı. Bar-On, duygusal zekanın zamanla geliştiğini ve bunu (eğitim, programlama ve tedavi yoluyla) iyileştirmenin mümkün olduğunu varsayarak, (EQS) ortalamanın üzerinde olan kişilerin talepler karşısında genellikle daha başarılı olduğunu belirtti ve çevre baskılarında da duygusal zekâ eksikliğinin başarı eksikliği ve duygusal sorunları beraberinde getirdiğini belirtmiştir (Bar-On, 2006).

Genel olarak, Bar-On, duygusal zekanın ve bilişsel zekanın her birinin kişinin zekasına eşit şekilde katkıda bulunduğunu ve yaşamdaki başarı için bireysel potansiyelin ve yeteneğin bir göstergesi olduğunu ortaya koymuştur.

1.3.5. Karakteristik Model

Petraides önerdiği karakteristik modele göre duygusal zeka "benlik algısıyla ilişkili bir duygu kümesi" olarak kişiliğin alt katmanlarında yer almaktadır. Bu model, duygusal yetenekleri sayesinde kişiyi kendini gerçekleştiren birey olarak tanımlar (Petrides, 2009). Araştırmacılar Daniel Goleman'ın duygusal zeka kuramını benimsemiştir. Bu model, duygusal zekanın bireyin duygusal ve sosyal becerilerinden oluştuğunu ve bu becerilerin mesleki yaşamda başarıya dönüştüğünü ifade etmektedir:

1. Duygusal zeka bütünlük bir yeterlilikler seti olarak görülmektedir. Bireyin hayatta başarılı olmasına yardımcı olacak yeterlilik ve beceriler duygusal zekayı meydana getirmektedir.

2. Duygusal zeka, günlük yaşantılarında bireylerin karşılaştığı yaşam durumlarıyla başa çıkma olarak karakterize edilir; bu da, başarılı ve sağlıklı şekilde olayların algılanmasını sağlar ve bu süreci hızlandıran kabiliyetleri artırır.

3. Kişisel faktörler ve duygusal beceriler, bireyi daha başarılı ve azimli yapan olgulardır ve yaşam karşısında sorumluluklar üstlenmesi bu sayede kolaylaşmaktadır. Duygusal zeka bu becerileri yönetir ve artırır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma kullanılan model, anakütle ve örneklem, kullanılan ölçme araçları ve bu ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlikleri, araştırmanın uygulanma süreci ve verilerin analizi konusunda bilgi verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmada siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla tarama modelleri kapsamında yer alan ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

İçerisinde çok sayıda canlı ya da cansız eleman bulunan bir anakütle hakkında genellenebilir sonuçlar elde etmek için, anakütlenin tümü ya da belirli bir bölümü seçilerek uygulanan tarama araştırmaları genel tarama modelleri olarak isimlendirilmektedir. Tarama modelleri ile düzenlenen araştırmalar, geçmişte veya şu anda bulunan bir olayı ya da durumu varolduğu şekliyle herhangi bir müdahalede bulunmadan ve değişiklik yapmadan tasvir etmeyi amaçlayan yapıda araştırmalardır. Birden fazla değişken arasında bulunan ilişkinin değişimi ve bu ilişkideki değişimin ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla kullanılan araştırma modelleri ilişkisel tarama modeli olarak tanımlanmaktadır. (Karasar, 2010).

2.2. Anakütle ve Örneklem

Araştırmanın anakütlesi İstanbul'da yer alan üniversitelerde kayıtlı bulunan üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunda ise belirlenen anakütle içerisinden seçilen 450 katılımcı yer almaktadır. Çalışmanın örneklem grubu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur (Büyüköztürk vd., 2016).

Bu araştırmada kullanılan örneklem grubunun sayısal büyüklüğü Yazıcı ve Erdoğan (2004) 'ın ortaya koyduğu farklı anakütle büyüklükleri için alınması gereken örneklem sayıları tablosu referans alınarak belirlenmiştir (ss. 49-50).

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada yer alan katılımcıların, sosyodemografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak için 'Sosyodemografik Bilgi Formu', siber zorbalık davranışlarını ve bu davranışların düzeyini belirlemek için 'Siber Zorbalık Ölçeği', siber mağduriyet yaşıyıp yaşamadıklarını ve bu mağduriyeti hangi yollarla deneyimlediklerini belirlemek için 'Siber Mağduriyet Ölçeği', psikolojik iyi oluş düzeylerini ortaya koymak için 'Psikolojik İyi Oluş Ölçeği' ve duygusal zeka düzeylerini belirlemek için de 'Duygusal Zeka Özellik Ölçeği' kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, kendine ait cep telefonuna sahip olma durumu, konaklama şekli, kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi, e-mail adresinin kendi ismini içerip içermediği, gün içerisinde internette geçirilen süre ve internette kendisini bir başkasıymış gibi tanıtma durumu ile ilgili veri toplamak amacıyla uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve toplamda 13 soru içeren 'Sosyodemografik Bilgi Formu' kullanılmıştır.

2.3.2. Siber Zorbalık Ölçeği

Siber Zorbalık Ölçeği, Arıca, Kınay ve Tanrıku (2012) tarafından siber zorbalık davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilen likert tipi bir ölçektir. Toplamda 24 maddeden oluşmakla birlikte herhangi bir zaman sınırı bulunmadan kişi tarafından bireysel olarak cevaplanmaktadır.

Ölçekte yer alan sorular; (1) Hiçbir Zaman, (2) Bazen, (3) Çoğu Zaman ve (4) Her Zaman olmak üzere 1-4 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 24, en yüksek 48 puan alınabilmekle birlikte katılımcının cevaplarından alınan puanlar toplanarak ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Ölçekten düşük puanları alınması siber zorbalık davranışının azlığını veya yokluğunu, yüksek puanlar alınması ise siber zorbalık davranışının varlığını ve fazlalığını ifade etmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMO örneklem uygunluğu katsayısı .939 ve Bartlett Sphericity Testi Ki Kare değeri 9197.54 ($p<.05$) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tüm maddelerinin 12.139'luk özdeğere sahip toplam varyansın % 50.58'ini açıklayan tek bir faktör altında toplandığı görülmüştür. Ayrıca, ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin .49 ve .82 arasında olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışması Cronbach alfa analizi ve test-tekrar test yöntemi ile yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının .70, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının .95 olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular incelendiğinde, Siber Zorbalık Ölçeği'nin siber zorbalık davranışlarını ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir.

2.3.3. Siber Mağduriyet Ölçeği

Siber Mağduriyet Ölçeği, Arıcak, Tanrıkulu ve Kınay (2012), tarafından siber mağduriyet yaşayan bireylerin belirlenmesi ve bu bireylerin ne tür yollarla mağduriyet yaşadığının saptanabilmesi amacıyla geliştirilen likert türünde bir ölçektir. Ölçek, toplamda 24 maddeden oluşmakta ve her madde (1) Hayır ve (2) Evet olmak üzere 1-2 puan aralığında yanıtlanmaktadır. Ölçekten en düşük 24, en yüksek ise 48 puan elde edilebilmektedir. Bireyin kendisi tarafından yanıtlanmakta ve herhangi bir zaman sınırlaması bulunmamaktadır. Ölçek değerlendirilirken her bir maddeden alınan puanlar toplanarak toplam puan elde hesaplanmaktadır.

Ölçekten alınan puanların düşük olması siber mağduriyetin azlığını veya yokluğunu, yüksek olması ise siber mağduriyetin varlığını veya fazlalığını ifade etmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz neticesinde eldedilen bulgulara göre KMO örneklem uygunluğu katsayısı .882 ve Bartlett Sphericity Testi Ki Kare değeri 4374.93 ($p < .05$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm maddelerinin 7,24'lük özdeğere sahip olan ve toplam varyansın % 30,17'sini açıklayan tek bir faktör altında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçekte bulunan maddelerin faktör yüklerinin .43 ile .67 aralığında bulunduğu görülmüştür.

Ölçeğin güvenilirliği incelenirken Cronbach alfa analizi ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Güvenirlik analizleri sonucunda, ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının .89, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının ise .75 değerinde olduğu belirlenmiştir.

Bu veriler değerlendirildiğinde, Siber Mağduriyet Ölçeği'nin siber mağduriyet yaşayan bireyleri belirlemede ve bu mağduriyetin hangi yollarla ortaya çıktığının ortaya konulmasında kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araç olduğu düşünülmektedir.

2.3.4. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu

Duygusal Zeka Özellik Ölçeği Kısa Formu, Petrides ve Fumham (2001) tarafından bireyin duygusal yeterlilikleri ile ilgili kendisini algılama düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiş likert türünde bir ölçme aracıdır. Ölçek, 'özel iyi oluş', 'sosyallik', 'öz kontrol' ve 'duygusallık' olarak isimlendirilen dört faktör altında bulunan toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Bireyin kendisi tarafından cevaplanır ve süre kısıtı bulunmamaktadır. Ölçekte yer alan maddeler (1) Kesinlikle Katılmıyorum ile başlar (7) Kesinlikle Katılıyorum seçeneği ile sona eren 1-7 arasında puanlanan seçenekler işaretlenerek yanıtlanmaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen puanlar toplanarak ölçek toplam puanı elde edilir. Ölçekten alınabilecek en az toplam puan 20, en fazla toplam puan ise 140 dır. Ölçekten alınan puanların fazla olması duygusal zekanın yüksekliğini gösterirken, düşük puanlar alınması ise duygusal zekanın düşük olduğunu belirtmektedir.

Ölçeğin orjinal versiyonu üzerinde yapılan çeşitli güvenilirlik çalışmalarında alt ölçeklerin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarının .60-.80 aralığında, ölçekten alınan toplam puan için elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarının .87-.90 aralığında olduğu görülmektedir (Akt. Deniz vd., 2013).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2013 yılında Deniz, Özer ve Işıl (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği incelemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda KMO katsayısı .89 ve Bartlett Sphericity Testi sonucu 3139,35 ($p < .001$) olarak saptanmıştır. Ölçek maddelerinin toplam varyansın % 53'ünü açıklayan dört faktör altında bulunduğu görülmüştür. Ayrıca, ölçekte bulunan maddelerin faktör yüklerinin .444 ile .776 aralığında bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinin de kabul edilen sınırlar içerisinde bulunduğu belirlenmiştir.

Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin tamamı için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının .81; ölçeğin alt faktörleri olan İyi Oluş faktörü, Öz kontrol faktörü, Duygusal faktörü ve Sosyal faktörü için sırasıyla .72, .70, .66, .70 olduğu bulunmuştur. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirlik analizi sonucunda iki ölçüm arasındaki korelasyon katsayısı .86 ($p < .001$) olarak belirlenmiştir.

Bu bilgilere dayanarak, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği'nin bireylerin duygusal zeka düzeylerini belirlemede kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

2.3.5. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Diener vd. (2009) tarafından bireyler psikolojik iyi oluş düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen, bireyin kendisi tarafından yanıtlanan ve süre sınırlaması bulunmayan likert tipi bir ölçektir. Ölçek, tek bir faktör altında yer alan toplam 8 maddeden oluşmakla birlikte her maddeye verilen cevaplar 1-7 arasında puanlanarak değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar; (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Biraz katılmıyorum, (4) Kararsızım, (5) Biraz katılıyorum, (6) Katılıyorum, (7) Kesinlikle Katılıyorum olmak üzere 7 dereceli olarak düzenlenmiştir. Her bir yanıtta elde edilen puanlar toplanarak ölçek toplam puanı hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 56 dır. Ölçekten elde edilen toplam puanın yüksek olması bireyin psikolojik iyi oluşunun yüksek olduğunu gösterirken, düşük toplam puan elde edilmesi ise bireyin psikolojik iyi oluşunun düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Ölçeğin orjinal versiyonunun üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan geçerlik çalışmasında ölçekte yer alan maddelerin tek bir faktör altında toplandığı ve toplam açıklanan varyansın %53 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri .61 ile .77 değerleri aralığında olduğu saptanmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .87 olduğu görülmüştür. (Diener vd., 2010).

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek için yapılan analizde KMO katsayısı .84 ve Bartlett Sphericity Testi sonucu 1007,633 ($p < .01$) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tüm maddelerinin toplam varyansın % 41,34'ünü açıklayan tek bir faktör altında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçekte bulunan maddelerin faktör yüklerinin .54 ile .76 aralığında bulunduğu görülmüştür. Ayrıca, Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinin de kabul edilen sınırlar içerisinde bulunduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin, güvenilirliği ise Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının .80, test-tekrar test güvenilirlik katsayısının ise .86 olduğu saptanmıştır.

Tüm bu bulgular ışığında, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini ölçmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

2.4. Araştırma Süreci

Araştırmanın ilk aşamasında araştırmanın başlığı, konusu, içeriği, araştırma deseni, anakütle ve örnekleme ve veri toplama sürecinde kullanılacak ölçekler belirlenerek araştırma önerisi hazırlanmıştır. İkinci aşamada, araştırma için gerekli izinler alınmış ve veri toplama sürecine başlanmıştır. Son aşamada ise toplanan veriler analiz edilmiş ve araştırma raporlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin dağılımı incelenirken Kolmogorov Smirnov Testi ve Shapiro Wilk testi kullanılmıştır. Bu testlerle birlikte, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve verilerin normal dağılıp dağılmadığına karar verilmiştir. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik testler, normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Bağımsız grupların puan ortalamalarının karşılaştırılırken normal dağılım varsayımı ve grup içi örneklem sayısı koşulu (grup içi örnek sayısı > 30) sağlandığında parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Bağımsız Gruplar t-Testi, normal dağılım varsayımı ve grup içi örneklem sayısı koşullarından herhangi biri sağlanmadığında ise Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Ayrıca, gruplar arası farklılıklar belirenirken posthoc analizi olarak Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda toplanan veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, katılımcılardan Sosyodemografik Bilgi Formu, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği kullanılarak toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular sunulmuş ve bu bulgular göz önüne alınarak açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 2. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	227	50,4
	Kadın	223	49,6
Yaş	18-20	109	24,2
	21-23	193	42,9
	24-26	75	16,7
	27-29	38	8,4
	29 ve Üzeri	35	7,8
	Sınıf	Hazırlık	70
1.Sınıf		61	13,6
2.Sınıf		87	19,3
3.Sınıf		86	19,1
4.Sınıf		60	13,3
5 Ve Üzeri Sınıf		86	19,1
Okul Türü	Devlet	221	49,1
	Vakıf	229	50,9
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	16	3,6
	İlkokul	54	12
	Ortaokul	136	30,2
	Lise	103	22,9
	Üniversite	110	24,4
	Baba Eğitim Durumu	Y.Lisans-Doktora	31
Okuryazar Değil		11	2,4
İlkokul		67	14,9
Ortaokul		59	13,1
Lise		115	25,6
Üniversite		169	37,6
Kişisel Bilgisayara Sahip Olma	Y.Lisans-Doktora	29	6,4
	Olan	415	92,2
	Olmayan	35	7,8
İnternette Kendi Başkası Gibi Tanıtma Durumu	Tanıtın	308	68,4
	Tanıtılmayan	142	31,6
	Toplam	450	100,0

	Gruplar	Frekans	Yüzde
Aile Aylık Gelir Düzeyi	1001-3000	104	23,1
	3001-5000	114	25,3
	5001-7000	97	21,6
	7001-10000	52	11,6
	10000 ve Üzeri	72	16
Email Adresi Kendi Adınızı İçerme Durumu	İçeren	415	92,2
	İçermeyen	35	7,8
	Hiç	7	1,6
Günlük Bilgisayarda Geçirilen süre	1 Saat	46	10,2
	1-3 Saat	155	34,4
	3-5 Saat	108	24
	5 Saat ve Üzeri	134	29,8
	Toplam	450	100

Katılımcıların demografik verileri cinsiyet değişkenine göre 227'si (%50,4) kadın, 223'ü (%49,6) erkek olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri yaş değişkenine göre 109'u (%24,2) 18-20 yaşında, 193'ü (%42,9) 21-23 yaşında, 75'i (%16,7) 24-26 yaşında, 38'i (%8,4) 27-29 yaşında, 35'i (%7,8) 29 ve üzeri yaşta olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri okul türüne göre 70'i (%15,6) hazırlık sınıfı, 61'i (%13,6) 1.Sınıf, 87'si (%19,3) 2.Sınıf, 86'sı (%19,1) 3.Sınıf, 60'ı (%13,3) 4.Sınıf ve 86'sı (%19,1) 5. Sınıf ve üzeri olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri okul türüne göre 221'i (%49,1) devlet okulu ve 229'u (%50,9) özel okul olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri anne eğitim durumu değişkenine göre 16'sı (%3,6) okuryazar değil, 54'ü (%12) ilkokul, 136'sı (%30,2) ortaokul, 103'ü (%22,9) lise, 110'i (%24,4) üniversite, 31'i (%6,9) yüksek lisans ve doktora olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri baba eğitim durumu değişkenine göre 11'i (%2,4) okuryazar değil, 67'si (%14,9) ilkokul, 59'u (%13,1) ortaokul, 115'i (%25,6) lise, 169'u (%37,6) üniversite, 29'u (%6,4) yüksek lisans ve doktora olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri kişisel bir bilgisayarın bulup bulunmaması değişkenine göre 415'i (%92,2) bulunan, 35'i (%7,8) bulunmayan olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik internette kendisini başkası gibi tanıtıp tanıtımama durumu değişkenine göre 308'i (%68,4) tanıtan ve 142'si (%31,6) tanıtmayan olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre 11'i (%2,4) 1000 ve altı, 104'ü (%23,1) 1001-3000, 114'ü (%25,3) 3001-5000, 97'si (%21,6) 5001-7000, 52'si (%11,6) 7001-1000 ve 72'si (%16) 1000 ve üzeri olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesine göre 415'i (%92,2) içeren, 35'i (%7,8) içermeyen olarak dağılım göstermektedir.

Katılımcıların demografik verileri günde bilgisayar başında geçirilen süre değişkenine göre 7'si (%1,6) hiç vakit geçirmeyen, 46'sı (%10,2) 1 saat, 155'i (%34,4) 1-3 saat, 108'i (%24) 3-5 saat ve , 134'ü (%29,8) 5 saat ve üzeri vakit geçiren olarak dağılım göstermektedir.

Tablo 3. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Siber Zorbalık Ölçeği	Kadın	227	25,5815	3,85423	-2,428	,016
	Erkek	223	26,7848	6,33867		
Siber Mağduriyet Ölçeği	Kadın	227	39,7445	10,15046	0,116	,908
	Erkek	223	39,6323	10,3445		
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Kadın	227	44,7709	5,91387	4,571	,000
	Erkek	223	41,7623	7,88955		
İyi Oluş Boyutu	Kadın	227	18,8987	4,83015	-2,055	,040
	Erkek	223	19,8206	4,68601		
Öz Kontrol Boyutu	Kadın	227	20,1630	3,70181	-2,439	,015

		Erkek	223	21,1794	5,02643		
Duygusal Zeka Ölçeği	Duygusal Boyutu	Kadın	227	19,3304	4,2208	0,201	,841
		Erkek	223	19,2466	4,61267		
	Sosyallik Boyutu	Kadın	227	19,1233	4,80438	0,474	,636
		Erkek	223	18,9193	4,31139		
	Duygusal Zeka Genel Toplam	Kadın	227	77,5154	12,42156	-1,327	,185
		Erkek	223	79,1659	13,92982		

Tablo 3'te katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)} = -2,428$; $p = 0,016 < 0,05$). Erkek cinsiyetli katılımcıların siber zorbalık puanlarının kadın cinsiyetli katılımcıların siber zorbalık puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek bir düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)} = 4,571$; $p = 0,000 < 0,05$). Kadın cinsiyetli katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının erkek cinsiyetli katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların duygusal zeka özelliği ölçeği iyi oluş alt boyutu ($t_{(448)} = -2,055$; $p = 0,040 < 0,05$) ve öz kontrol alt boyutu ($t_{(448)} = -2,439$; $p = 0,015 < 0,05$) puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Erkek cinsiyetli katılımcıların iyi oluş ve öz kontrol alt boyutu puanlarının, kadın cinsiyetli katılımcıların iyi oluş ve öz kontrol alt boyutu puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer boyutlarda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 4. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Dair Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Siber Zorbalık Ölçeği	18-20	109	25,4037	6,04017	3,655	,006
	21-23	193	26,7461	5,37576		
	24-26	75	27	3,93185		
	27-29	38	26,1842	6,03528		
	29 Üzeri	35	23,6857	1,36708		
	Toplam	450	26,1778	5,2636		
Siber Mağduriyet Ölçeği	18-20	109	35,3211	10,28653	8,451	,000
	21-23	193	40,399	10,06548		
	24-26	75	42,4	9,21221		
	27-29	38	39,4737	10,51572		
	29 Üzeri	35	43,8	8,52263		
	Toplam	450	39,6889	10,2358		
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	18-20	109	44,9358	5,71592	2,491	,043
	21-23	193	42,6839	7,57591		
	24-26	75	42,2933	7,43035		
	27-29	38	42,5526	9,17899		
	29 Üzeri	35	44,3143	3,80225		
	Toplam	450	43,28	7,1167		
İyi Oluş Boyutu	18-20	109	19,7431	5,9214	5,067	,001
	21-23	193	19,1969	4,06491		
	24-26	75	20,8133	5,0315		
	27-29	38	18,6053	3,13256		
	29 Üzeri	35	16,7143	4,20484		
	Toplam	450	19,3556	4,77631		
Duygusal Zeka ölçeği Öz Kontrol Boyutu	18-20	109	20,578	5,33384	3,663	,006
	21-23	193	20,3523	3,2388		
	24-26	75	22,2533	5,49962		
	27-29	38	20,7105	4,07304		
	29 Üzeri	35	19,2286	4,20843		
	Toplam	450	20,6667	4,43262		
Duygusal Zeka ölçeği Duygusallık Boyutu	18-20	109	19,2018	3,99949	3,349	,010
	21-23	193	19,3109	4,13531		
	24-26	75	20,6133	4,86825		
	27-29	38	18,1579	4,33419		
	29 Üzeri	35	17,8286	5,51728		
	Toplam	450	19,2889	4,41461		
Sosyallik Boyutu	18-20	109	18,8532	5,02554	1,962	,099

	21-23	193	18,5855	4,31618	
	24-26	75	20,2267	4,82273	
	27-29	38	18,8158	3,74061	
	29 Üzeri	35	19,6	4,34674	
	Toplam	450	19,0222	4,5628	
	18-20	109	78,3761	16,32357	
	21-23	193	77,4456	9,99314	
Duygusal Zeka	24-26	75	83,9067	16,27564	5,213 ,000
Genel Toplam	27-29	38	76,2895	9,54055	
	29 Üzeri	35	73,3714	10,61377	
	Toplam	450	78,3333	13,20171	

Tablo 4'te katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tukey testi ile yaş grupları arasında anlamlı farklılıklara bakıldığında 24-26 yaş grubunun siber zorbalık puan ortalaması diğer gruplardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış 29 yaş ve üzeri olan katılımcıların siber mağduriyet puanlarının diğer gruplardan anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilecek düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapıldığında 18-20 yaş aralığında olanların psikolojik iyi oluş puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların duygusal zeka özelliği genel toplam, iyi oluş, öz kontrol, duygusallık puan ortalamalarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilecek düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Ancak duygusal zeka özelliği ölçeği sosyallik alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapıldığında 24-26 yaş grubunun iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, duygusal zeka genel boyutu puan ortalamalarının diğer gruplarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p	
Siber Zorbalık Ölçeği	Devlet	221	25,2443	4,28465	-3,77	,000	
	Vakıf	229	27,0786	5,93184			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Devlet	221	37,4661	10,5742	-4,618	,000	
	Vakıf	229	41,8341	9,4353			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Devlet	221	43,3937	6,397	0,334	,739	
	Vakıf	229	43,1703	7,76078			
İyi Oluş Boyutu	Devlet	221	19,0543	5,19674	-1,315	,189	
	Vakıf	229	19,6463	4,32372			
Öz Kontrol Boyutu	Devlet	221	21,3937	5,43505	3,427	,001	
	Vakıf	229	19,9651	3,03034			
Duygusallık Boyutu	Devlet	221	18,905	4,83313	-1,81	,071	
	Vakıf	229	19,6594	3,94448			
Duygusal Zeka Özelliği	Sosyallik Boyutu	Devlet	221	19,7692	4,90419	3,453	,001
		Vakıf	229	18,3013	4,09011		
Duygusal Zeka Genel Toplam	Duygusal Zeka Genel Toplam	Devlet	221	79,1222	15,72515	1,237	,217
		Vakıf	229	77,5721	10,17006		

Tablo 5'te katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)}=-3,77$; $p=0,000<0,05$). Devlet üniversitesinde kayıtlı katılımcıların siber zorbalık puanlarının özel okulda kayıtlı katılımcıların siber zorbalık puanlarından daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)}=-4,618$; $p=0,000<0,05$). Devlet üniversitesinde kayıtlı katılımcıların siber mağduriyet puanlarının özel okulda kayıtlı katılımcıların siber mağduriyet puanlarından daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka öz kontrol ($t_{(448)}= 3,427$; $p=0,001<0,05$) ve sosyallik ($t_{(448)}= 3,453$; $p=0,001<0,05$) alt boyutlarının okul türü değişkenine göre anlamlı kabul edilebilecek düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ancak duygusallık ve duygusal zeka özelliği ölçeği genel toplam puanının okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Devlet üniversitelerinde öğrenci olanların öz kontrol ve sosyallik puan ortalamalarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına Dair Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Siber Zorbalık Ölçeği	Hazırlık	70	26,3571	7,35642	6,03	,000
	1.Sınıf	61	24,1475	1,93077		
	2.Sınıf	87	25,2644	3,95163		
	3.Sınıf	86	26,2907	4,75733		
	4.Sınıf	60	28,95	7,1744		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	26,3488	4,04029		
	Toplam	450	26,1778	5,2636		

	Hazırlık	70	31,9	9,22371		
	1.Sınıf	61	40,2623	9,04415		
	2.Sınıf	87	34,6667	10,45218		
Siber Mağduriyet Ölçeği	3.Sınıf	86	36,814	10,60911	50,004	,000
	4.Sınıf	60	47,6833	2,45289		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	48	0		
	Toplam	450	39,6889	10,2358		
	Hazırlık	70	44,3	6,62964		
	1.Sınıf	61	42,6393	7,46108		
	2.Sınıf	87	43,9425	5,42251		
Psikolojik İyi oluş Ölçeği	3.Sınıf	86	40,6163	7,73254	3,65	0,003
	4.Sınıf	60	43,8	7,61088		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	44,5349	7,22853		
	Toplam	450	43,28	7,1167		
	Hazırlık	70	18,5857	3,96906		
	1.Sınıf	61	20,2459	5,46094		
	2.Sınıf	87	20,0805	5,6573		
Iyi Oluş Boyutu	3.Sınıf	86	19,1395	3,92927	2,461	0,032
	4.Sınıf	60	17,95	5,30566		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	19,814	4,00738		
	Toplam	450	19,3556	4,77631		
	Hazırlık	70	19,7	4,3015		
	1.Sınıf	61	20,9344	4,14676		
	2.Sınıf	87	21,1379	5,38985		
Duygusal Zeka Ölçeği	3.Sınıf	86	20,7907	3,76084	2,671	0,022
Öz Kontrol Boyutu	4.Sınıf	60	19,3833	2,2481		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	21,5581	5,15319		
	Toplam	450	20,6667	4,43262		
	Hazırlık	70	18,8571	3,64865		
	1.Sınıf	61	18,7705	5,22938		
	2.Sınıf	87	19,3908	4,74306		
Duygusallık Boyutu	3.Sınıf	86	19,7326	4,30984	0,551	0,737
	4.Sınıf	60	19,6167	3,90607		
	5. Sınıf ve Üzeri	86	19,2326	4,50274		
	Toplam	450	19,2889	4,41461		

Tablo 6’da katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış 4.Sınıf öğrencilerinin siber zorbalık puanının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapıldığında 5. Sınıf ve üzerinde olan öğrencilerin siber mağduriyet puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Tukey testi ile çoklu karşılaştırmalar yapıldığında 5. Sınıf ve üzerinde olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların duygusal zeka iyi oluş alt boyutu ve öz kontrol alt boyutunun sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı kabul edilebilecek düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Ancak duygusallık ve genel puan alt boyutlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Tamhane testi ile çoklu karşılaştırmalar yapıldığında 1.Sınıf öğrencilerinin iyi oluş ve 5. Sınıf ve üzerinde olan öğrencilerin öz kontrol puan ortalamalarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları

		Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Siber Zorbalık Ölçeği	Evet	415	26,041	4,64755	-1,032	,309	
	Hayır	35	27,8	9,99647			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Evet	415	40,7542	9,89326	17,293	,000	
	Hayır	35	27,0571	3,70169			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Evet	415	43,388	6,96342	0,914	,366	
	Hayır	35	42	8,75147			
İyi Oluş Boyutu	Evet	415	19,4602	4,81922	1,604	,109	
	Hayır	35	18,1143	4,09283			
Öz Kontrol Boyutu	Evet	415	20,812	4,52832	3,863	,000	
	Hayır	35	18,9429	2,54307			
Duygusal Zeka Ölçeği	Duygusal Zeka Ölçeği	Evet	415	19,2675	4,47249	-0,354	,723
		Hayır	35	19,5429	3,70487		
Sosyallik Boyutu	Evet	415	19,0892	4,52094	1,072	,284	
	Hayır	35	18,2286	5,03567			
Duygusal Zeka Genel Toplam	Evet	415	78,6289	13,45496	1,639	,102	
	Hayır	35	74,8286	9,13779			

Tablo 7’de katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görölmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görölmüştür ($t_{(448)}= 17,293$; $p=0,000<0,05$). Kişisel bilgisayara sahip olan katılımcıların siber mağduriyet puanlarının kişisel bilgisayara sahip olmayan katılımcıların siber mağduriyet puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($t_{(448)}= 0,914$; $p=0,366>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka öz kontrol alt boyutunun kişisel bilgisayara sahip olma durumu değişkenine göre anlamlı kabul edilebilecek düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t_{(448)}= 3,863$; $p=0,000<0,05$). Ancak duygusallık, sosyallik, iyi oluş alt boyutlarının ve duygusal zeka genel toplam puanının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Kişisel bilgisayara sahip olanların öz kontrol puan ortalamalarının kişisel bilgisayarı bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Katılımcıların E-Mail Adreslerinin Kendi Adlarını İçerme Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları

		Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Siber Zorbalık Ölçeği	Evet	415	26,0843	4,6376	-0,695	,491	
	Hayır	35	27,2857	10,13024			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Evet	415	40,5229	10,12214	10,645	,000	
	Hayır	35	29,8	5,18368			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Evet	415	43,4096	6,93767	1,075	,289	
	Hayır	35	41,7429	8,95197			
İyi Oluş Boyutu	Evet	415	19,494	4,90581	3,913	,000	
	Hayır	35	17,7143	2,28256			
Öz Kontrol Boyutu	Evet	415	20,7277	4,48999	1,006	,315	
	Hayır	35	19,9429	3,66175			
Duygusallık Boyutu	Evet	415	19,5639	4,42873	7,247	,000	
	Hayır	35	16,0286	2,58372			
Sosyallik Boyutu	Evet	415	19,0145	4,63653	-,124	,901	
	Hayır	35	19,1143	3,62809			
Duygusal Zeka Genel Toplam	Evet	415	78,8	13,46084	2,599	,010	
	Hayır	35	72,8	7,81703			

Tablo 8’de katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının katılımcıların e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)}= 10,645$; $p=0,000<0,05$). E-mail adresleri kendi adlarını içeren katılımcıların siber mağduriyet puanlarının e-mail adresleri kendi adlarını içermeyen katılımcıların siber mağduriyet puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka iyi oluş alt boyutu ($t_{(448)}= 3,913$; $p=0,000<0,05$), duygusallık alt boyutu ($t_{(448)}= 7,247$; $p=0,000<0,05$) ve duygusal zeka genel toplam puanı ($t_{(448)}= 2,599$; $p=0,000<0,01$) ortalamalarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Ancak sosyallik ve iyi oluş alt boyutlarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içerip içermemesi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). E-mail adresleri kendi adlarını içeren katılımcıların iyi oluş, duygusallık, duygusal zeka genel boyutu puan ortalamalarının e-mail adreslerinin kendi adlarını içermeyen katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Kendini Başkası Gibi Tanıtma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair t-Testi Sonuçları

		Grup N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Siber Zorbalık Ölçeği	Evet	308	26,8994	5,72493	5,116	,000
	Hayır	142	24,6127	3,64146		
Siber Mağduriyet Ölçeği	Evet	308	45,224	6,95578	33,683	,000
	Hayır	142	27,6831	4,0254		
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Evet	308	43,9513	6,98212	2,937	,004
	Hayır	142	41,8239	7,21238		
İyi Oluş Boyutu	Evet	308	19,1656	4,66205	-1,243	,214
	Hayır	142	19,7676	5,00732		
Öz Kontrol Boyutu	Evet	308	20,7662	4,28662	,701	,483
	Hayır	142	20,4507	4,74241		
Duygusal Zeka Ölçeği	Duygusalılık Boyutu	Evet	308	19,7208	2,917	,004
		Hayır	142	18,3521		
Sosyallik Boyutu	Evet	308	18,9643	4,47527	-,396	,692
	Hayır	142	19,1479	4,76087		
Duygusal Zeka Genel Toplam	Evet	308	78,6169	12,70856	,671	,503
	Hayır	142	77,7183	14,24027		

Tablo 9'da katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının kendini başkası gibi tanıtma durumu değişkenine göre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının kendini başkası gibi tanıtma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görölmüştür ($t_{(448)} = 5,116$; $p = 0,000 < 0,05$). Kendini başkası gibi tanıtan katılımcıların siber zorbalık puanlarının kendini başkası gibi tanıtmayan katılımcıların siber zorbalık puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının kendini başkası gibi tanıma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)}= 33,683$; $p=0,000<0,05$). Kendini başkası gibi tanıtan katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamaları kendini başkası gibi tanıtmayan katılımcıların siber mağduriyet puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan kendini başkası gibi tanıma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($t_{(448)}= 2,937$; $p=0,004<0,05$). Kendini başkası gibi tanıtan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarının kendini başkası gibi tanıtmayan katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların duygusal zeka özelliği ölçeği duygusallık alt boyutu puan ortalamalarının kendini başkası gibi tanıma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür($t_{(448)}= 2,917$; $p=0,000<0,05$). Ancak duygusal zeka genel toplam puan ile öz kontrol, sosyallik ve iyi oluş alt boyutlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Kendini başkası gibi tanıtan katılımcıların duygusallık alt boyutu puanlarının kendini başkası gibi tanıtmayan katılımcıların duygusallık alt boyutu puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İy Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu

	Anne Eğitim Durumu	N	Mean Rank	K-W	P
Siber Zorbalık Ölçeği	Okuryazar Değil	16	288,38	38,263	,000
	İlkokul	54	174,13		
	Ortaokul	136	208,25		
	Lise	103	209,94		
	Üniversite	110	279,47		
	Y.Lisans-Doktora	31	218,42		
	Toplam	450			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Okuryazar Değil	16	173,50	147,587	,000
	İlkokul	54	90,31		
	Ortaokul	136	190,40		
	Lise	103	253,75		
	Üniversite	110	293,19		
	Y.Lisans-Doktora	31	307,74		
	Toplam	450			
Psikolojik İy Oluş Ölçeği	Okuryazar Değil	16	210,25	4,783	,443
	İlkokul	54	215,94		
	Ortaokul	136	229,78		
	Lise	103	243,16		
	Üniversite	110	207,82		
	Y.Lisans-Doktora	31	235,34		
	Toplam	450			
İy Oluş Boyutu	Okuryazar Değil	16	221,00	12,930	,024
	İlkokul	54	247,67		
	Ortaokul	136	232,63		
	Lise	103	192,04		
	Üniversite	110	224,78		
	Y.Lisans-Doktora	31	271,65		
	Toplam	450			
Duygusal Zeka Ölçeği	Okuryazar Değil	16	179,25	17,011	,004
	İlkokul	54	183,92		
	Ortaokul	136	227,63		
	Lise	103	222,40		
	Üniversite	110	233,44		
	Y.Lisans-Doktora	31	294,60		
	Toplam	450			
Oz Kontrol Boyutu	Okuryazar Değil	16	175,00	9,244	,100
	İlkokul	54	214,83		
	Ortaokul	136	210,96		

Duygusallık Boyutu	Lise	103	227,00		
	Üniversite	110	251,83		
	Y.Lisans-Doktora	31	235,52		
	Toplam	450			
Sosyallik Boyutu	Okur Yazar Değil	16	226,25		
	İlkokul	54	219,20		
	Ortaokul	136	228,72		
	Lise	103	187,17	23,807	,000
	Üniversite	110	235,98		
	Y.Lisans-Doktora	31	312,08		
	Toplam	450			
	Duygusal Zeka Genel Toplam	Okuryazar Değil	16	181,63	
	İlkokul	54	222,91		
	Ortaokul	136	223,65		
	Lise	103	194,60	18,832	,002
	Üniversite	110	245,08		
	Y.Lisans-Doktora	31	293,98		
	Toplam	450			

Tablo 10’da katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka ölçeği puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda annesi okuryazar olmayan grubun siber zorbalık puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda annesi yüksek lisans/doktora mezunu olanların siber mağduriyet puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka özelliği ölçeği iyi oluş alt boyutu, sosyallik alt boyutu, öz kontrol alt boyutu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Ancak, katılımcıların duygusallık boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Mann Whitney U testi uygulandığında annesi yüksek lisans/doktora mezunu olanların iyi oluş, öz kontrol, sosyallik alt ölçekleri ve duygusal zeka genel toplam puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu

	Baba Eğitim Durumu	N	Mean Rank	K-W	P
Siber Zorbalık Ölçeği	Okuryazar Değil	11	301,50	46,038	,000
	İlkokul	67	167,16		
	Ortaokul	59	203,13		
	Lise	115	220,18		
	Üniversite	169	235,69		
	Y.Lisans-Doktora	29	338,72		
	Toplam	450			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Okuryazar Değil	11	85,82	81,583	,000
	İlkokul	67	178,75		
	Ortaokul	59	150,59		
	Lise	115	227,97		
	Üniversite	169	266,04		
	Y.Lisans-Doktora	29	292,86		
	Toplam	450			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Okuryazar Değil	11	281,82	9,085	,106
	İlkokul	67	221,17		
	Ortaokul	59	251,68		
	Lise	115	221,98		
	Üniversite	169	225,54		
	Y.Lisans-Doktora	29	174,59		
	Toplam	450			
Duygusal Zeka Ölçeği	Okuryazar Değil	11	265,14	12,747	,026
	İlkokul	67	235,73		
	Ortaokul	59	173,03		

İyi Olus Boyutu	Lise	115	234,26	
	Üniversite	169	233,58	
	Y.Lisans-Doktora	29	211,76	
	Toplam	450		
Oz Kontrol Boyutu	Okuryazar Değil	11	143,86	
	İlkokul	67	223,61	
	Ortaokul	59	175,19	
	Lise	115	227,24	25,293 ,000
	Üniversite	169	234,17	
	Y.Lisans-Doktora	29	305,71	
	Toplam	450		
Duygusalık Boyutu	Okuryazar Değil	11	217,86	
	İlkokul	67	252,39	
	Ortaokul	59	219,72	
	Lise	115	214,49	5,001 ,416
	Üniversite	169	220,89	
	Y.Lisans-Doktora	29	248,57	
	Toplam	450		
Sosyallik Boyutu	Okuryazar Değil	11	197,45	
	İlkokul	67	235,74	
	Ortaokul	59	181,78	
	Lise	115	266,75	24,838 ,000
	Üniversite	169	205,46	
	Y.Lisans-Doktora	29	254,62	
	Toplam	450		
Duygusal Zeka Genel Toplam	Okuryazar Değil	11	193,36	
	İlkokul	67	242,55	
	Ortaokul	59	170,31	
	Lise	115	238,72	18,172 ,003
	Üniversite	169	222,42	
	Y.Lisans-Doktora	29	276,09	
	Toplam	450		

Tablo 11’de katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda babası okuryazar olmayan grubun siber zorbalık puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların siber mağduriyet puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka genel toplam puan, iyi oluş alt boyutu, sosyallik alt boyutu , öz kontrol alt boyutu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Ancak katılımcıların duygusallık alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda babası üniversite mezunu olanların iyi oluş; babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların öz kontrol; babası lise mezunu olanların sosyallik, babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların duygusal zeka genel toplam puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu

	Aile Gelir Düzeyi	N	Mean Rank	K-W	P
Siber Zorbalık Ölçeği	1000 TL ve Altı	11	140,82	60,848	,000
	1001-3000 TL	104	178,10		
	3001-5000 TL	114	206,06		
	5001-7000 TL.	97	242,45		
	7001-10000 TL.	52	227,15		
	10000 TL ve Üzeri	72	313,66		
	Toplam	450			
	Siber Mağduriyet Ölçeği	1000tl Altı	11		
1001-3000 TL		104	152,42		
3001-5000 TL		114	240,01		
5001-7000 TL.		97	210,44		
7001-10000 TL.		52	292,15		
10000 TL ve Üzeri		72	295,12		
Toplam		450			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği		1000 TL ve Altı	11	144,64	6,763
	1001-3000 TL	104	242,53		
	3001-5000 TL	114	228,84		
	5001-7000 TL.	97	224,09		
	7001-10000 TL.	52	218,08		
	10000 TL ve Üzeri	72	215,22		
	Toplam	450			
	İyi Oluş Boyutu	1000 TL ve Altı	11	171,32	
1001-3000 TL		104	213,62		
3001-5000 TL		114	228,44		
5001-7000 TL.		97	228,07		
7001-10000 TL.		52	229,42		
10000 TL ve Üzeri		72	239,98		
Toplam		450			
Duygusal Zeka Ölçeği		1000 TL ve Altı	11	212,00	48,929
	1001-3000 TL	104	213,95		
	3001-5000 TL	114	284,03		
	5001-7000 TL.	97	166,66		
	7001-10000 TL.	52	199,88		
	10000 TL ve Üzeri	72	249,35		
	Toplam	450			
	Duygusal Zeka Ölçeği	1000TL Altı	11	181,32	
1001-3000 TL		104	203,66		
3001-5000 TL		114	225,03		
5001-7000 TL.		97	240,85		
7001-10000 TL.		52	223,85		
Toplam		450			

	10000 TL. Üzeri	72	245,06		
	Toplam	450			
Sosyallik Boyutu	1000 TL ve Altı	11	216,00		
	1001-3000 TL	104	229,81		
	3001-5000 TL	114	241,07		
	5001-7000 TL.	97	224,52	4,378	,496
	7001-10000 TL.	52	198,73		
	10000 TL ve Üzeri	72	216,74		
	Toplam	450			
Duygusal Zeka Genel Toplam	1000 TL ve Altı	11	187,50		
	1001-3000 TL	104	206,51		
	3001-5000 TL	114	252,07		
	5001-7000 TL.	97	207,58	15,480	,008
	7001-10000 TL.	52	203,35		
	10000 TL ve Üzeri	72	256,79		
	Toplam	450			

Tablo 12’de katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda 10000 TL ve üzeri aile geliri olan grubun siber zorbalık puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda 10.000 TL üzeri geliri olanların siber mağduriyet puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Katılımcıların duygusal zeka toplam puan ve öz kontrol alt boyutu puan ortalamalarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Ancak katılımcıların duygusallık,

sosyallik ve iyi oluş alt boyutu puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda ailesinin aylık geliri 3001-5000 TL olanlar grubun öz kontrol, sosyallik ve duygusal zeka genel boyutu puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Puan Ortalamalarının İnternette Geçirilen Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu

	İnternette Geçirilen Süre	N	Mean Rank	K-W	P
Siber Zorbalık Ölçeği	Hiç	7	97,00	8,383	,079
	1 Saat	46	228,23		
	1-3 Saat	155	234,18		
	3-5 Saat	108	220,89		
	5 Saat Ve Üzeri	134	224,95		
	Toplam	450			
Siber Mağduriyet Ölçeği	Hiç	7	95,86	55,963	,000
	1 Saat	46	174,30		
	1-3 Saat	155	207,65		
	3-5 Saat	108	210,02		
	5 Saat Ve Üzeri	134	282,97		
	Toplam	450			
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Hiç	7	269,86	11,974	,018
	1 Saat	46	241,33		
	1-3 Saat	155	236,64		
	3-5 Saat	108	188,68		
	5 Saat Ve Üzeri	134	234,54		
	Toplam	450			
Duygusal Zeka Ölçeği	Hiç	7	124,64	26,515	,000
	1 Saat	46	222,84		
	1-3 Saat	155	189,82		
	3-5 Saat	108	246,65		
	5 Saat Ve Üzeri	134	255,91		
	Toplam	450			
İyi Oluş Boyutu	Hiç	7	182,29	17,324	,002
	1 Saat	46	242,87		
	1-3 Saat	155	195,01		

Öz Kontrol Boyutu	3-5 Saat	108	227,89	
	5 Saat Ve Üzeri	134	255,14	
	Toplam	450		
Duygusallık Boyutu	Hiç	7	407,50	30,057 ,000
	1 Saat	46	264,41	
	1-3 Saat	155	194,65	
	3-5 Saat	108	247,58	
	5 Saat Ve Üzeri	134	220,53	
	Toplam	450		
Sosyallik Boyutu	Hiç	7	264,57	8,719 ,069
	1 Saat	46	265,23	
	1-3 Saat	155	208,60	
	3-5 Saat	108	237,13	
	5 Saat Ve Üzeri	134	219,99	
	Toplam	450		
Duygusal Zeka Genel Toplam	Hiç	7	294,36	33,285 ,000
	1 Saat	46	274,61	
	1-3 Saat	155	179,34	
	3-5 Saat	108	249,48	
	5 Saat Ve Üzeri	134	239,11	
	Toplam	450		

Tablo 12’de katılımcıların siber zorbalık ölçeği, siber mağduriyet ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği puan ortalamalarının internette geçirilen süre değişkenine göre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizde;

Katılımcıların siber zorbalık puan ortalamalarının internette geçirilen süre değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcıların siber mağduriyet puan ortalamalarının internette geçirilen süre değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda 5 saat ve üzeri internet kullanan grubun siber mağduriyet puanlarının diğerler gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş puan ortalamalarının internette geçirilen süre değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir

($p < 0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda hiç bilgisayar kullanmayan grubun psikolojik iyi oluş puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir

Katılımcıların duygusal zeka genel toplam, duygusallık alt boyutu, iyi oluş alt boyut ve öz kontrol alt boyutu puan ortalamalarının internette geçirilen süre değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < 0,05$). Ancak katılımcıların sosyallik alt boyutu puanlarının internette geçirilen süre değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Mann Whitney U testi sonucunda internette günde 5 saat üzeri zaman geçiren grubun iyi oluş ve öz kontrol puan ortalamaları; günde 1 saat bilgisayarda zaman geçiren grubun sosyallik boyutu puan ortalamaları; hiç zaman geçirmeyenlerin duygusallık ve duygusal zeka genel puan ortalamalarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Psikolojik İyi Oluş ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Arasındaki İlişkilere Dair Korelasyon Analizi Sonuçları

		Siber zorbalık	Siber Mağduriyet	Duygusal zeka Genel Toplam	Psikolojik İyi Oluş	İyi Oluş	Öz Kontrol	Duygusallık	Sosyallik
Siber zorbalık	r	1,00							
	p								
Siber Mağduriyet	r	,225**	1,00						
	p	0,00							
Duygusal zeka genel	r	0,01	0,00	1,00					
	p	0,84	0,98						
Psikolojik İyi Oluş	r	0,03	0,09	0,07	1,00				
	p	0,47	0,06	0,12					
İyi oluş	r	0,05	-0,05	,835**	,152**	1,00			
	p	0,28	0,32	0,00	0,00				
Öz kontrol	r	-0,06	0,04	,782**	,123**	,549**	1,00		
	p	0,21	0,45	0,00	0,01	0,00			
duygusallık	r	,106*	0,08	,536**	-,184**	,316**	,185**	1,00	
	p	0,02	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00		
sosyallik	r	-0,07	-0,06	,742**	,111*	,530**	,537**	0,07	1,00
	p	0,13	0,24	0,00	0,02	0,00	0,00	0,12	

Siber zorbalıkla siber mağduriyet arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,225$; $p<0,01$).

Siber zorbalıkla duygusal zeka duygusallık alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,106$; $p<0,05$).

Psikolojik iyi oluşla duygusal zeka iyi oluş alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,152$; $p<0,01$). Psikolojik iyi oluşla duygusal zeka öz kontrol alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,123$; $p<0,01$). Psikolojik iyi oluşla duygusal zeka duygusallık alt boyutu arasında zayıf düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,184$; $p<0,01$). Psikolojik iyi oluşla duygusal zeka sosyallik alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,111$; $p<0,05$).

Duygusal zeka toplam puanı ve duygusal zeka iyi oluş alt boyutu arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,835$; $p<0,01$). Duygusal zeka toplam puanı ve duygusal zeka öz kontrol alt boyutu arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,782$; $p<0,01$). Duygusal zeka toplam puanı ve duygusal zeka duygusallık alt boyutu arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,536$; $p<0,01$). Duygusal zeka toplam puanı ve duygusal zeka sosyallik alt boyutu arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,742$; $p<0,01$).

Duygusal iyi oluş alt boyutu ve duygusal zeka öz kontrol alt boyutu arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,549$; $p<0,01$). Duygusal iyi oluş alt boyutu ve duygusal zeka duygusallık alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,316$; $p<0,01$). Duygusal iyi oluş alt boyutu ve duygusal zeka sosyallik alt boyutu arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,530$; $p<0,01$).

Duygusal z kontrol alt boyutu ve duygusal zeka duygusallık alt boyutu arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,185$; $p<0,01$). Duygusal z kontrol alt boyutu ve duygusal zeka sosyallik alt boyutu arasında zayıf düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,537$; $p<0,01$).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmış ve literatürde yer alan çalışmalar göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki bulunduğunu bildiren araştırmaların bulunduğu görülmektedir (Peker vd., 2012, Eroğlu ve Güler, 2015, Peker, 2015). Bu araştırmada da siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişkinin bulunduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ile literatürde yer alan verilerin tutarlı olduğu görülmektedir. Bu durum, siber zorbalık yapan bireylerin siber mağduriyet yaşamaya, siber mağduriyet yaşayan bireylerin de siber zorbalık yapmaya yönelik eğilimlerinin bunda olduğu şeklinde yorumlanabilir. Siber zorbalık yapan bireyler, zorbalık yaptıkları bireylerden ya da çevrelerinden zorbalık görüyor olabilirler ya da siber mağduriyet yaşayan bireyler de zorbalık yapan kişiye ya da çevresindeki diğer bireylere karşı zorbalık davranışı gösteriyor olabilirler.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, farklı örneklerde yapılan çalışmalarda katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını gösteren çalışmaların olduğu belirlenmiştir (Fırat ve Ayran, 2016; Spears vd., 2015; Arıcak vd., 2008; (Arıcak ve Özbay, 2016; Li, 2007; Erbiçer,2017; Özbay, 2013). Bu araştırmada da katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği ve erkek katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürden elde edilen verilerin bu araştırmanın bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular, erkek katılımcıların internet kullanımının kadın katılımcılara göre daha fazla olduğu ve sosyal yaşamın sanal dünyaya kaydığı göz önüne alındığında erkek katılımcıların sosyal ortamlarda gösterebileceği zorbaca davranışlarını sanal ortamda göstermelerinden dolayı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, farklı örneklerde yapılan çalışmalarda katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlenmiştir (Kuyumcu ve Güven, 2012; Cirhinlioğlu, 2006; Ertürk vd., 2016). Bununla birlikte, psikolojik iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmadığını bildiren çalışmalar da bulunmaktadır (Kermen vd., 2016; Göcen, 2013). Literatürde yer alan bulgular arasında tutarsızlık bulunduğu görülmektedir. Bu araştırmada kadın katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların erkeklere göre olumsuz nitelikteki duyguları daha az yansıttığı düşünülebilir. Bu durum kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olmasının bir açıklaması olabilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri okul türü değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber zorbalığın okul türüne göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin daha iyi ekonomik koşullar içerisinde olması ve teknolojiye daha rahat ulaşım olanağına sahip olmasına bağlı olarak internette daha fazla vakit geçirmeleri ve daha riskli ve zarar verici davranışlarda bulunmalarının bir sonucu olabilir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri okul türü değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber mağduriyetin okul türüne göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin siber mağduriyet düzeylerinin devlet üniversitesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin daha iyi ekonomik koşullar içerisinde olması ve teknolojiye daha rahat ulaşım olanağına sahip olmasına bağlı olarak internette daha fazla vakit geçirmeleri ve daha riskli ve zarar verici davranışlara bulunmaları neticesinde kendilerinin de zarar görmeleri sonucu ortaya çıkmış olabilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber zorbalığın sınıf düzeyine göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, 4. Sınıf öğrencilerinin daha fazla siber zorbalık davranışında bulunduğu belirlenmiştir. Bu durum farklı sınıf gruplarında yer alan öğrencilerin sosyal, ekonomik, kültürel sebeplerden ya da katılımcıların bireysel farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber mağduriyetin sınıf düzeyine göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, 5. Sınıf ve üzeri katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum farklı sınıf gruplarında yer alan öğrencilerin sosyal, ekonomik, kültürel sebeplerden ya da katılımcıların bireysel farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, literatürde psikolojik iyi oluşun sınıf düzeyine göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların psikolojik iyi oluşun düzeylerinin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, 5. Sınıf ve üzeri katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, mezuniyet sürecinde olan öğrencilerin okulun ve derslerin getirdiği yüklerin azalmasına yönelik beklentileri sonucunda kendilerini daha iyi hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri kişisel bilgisayara sahip olma değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber mağduriyetin kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, kişisel bilgisayara sahip olan katılımcıların siber mağduriyet puanlarının kişisel bilgisayara sahip olmayan katılımcıların siber mağduriyet puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu durum, kişisel bilgisayara sahip olan katılımcıların kişisel bilgisayara sahip olmayan katılımcılara göre internete daha kolay erişim olanağına sahip olmaları ve daha fazla zaman geçirmeleri dolayısıyla internetten zarar görme olasılıklarının fazla olmasının bir sonucu olabilir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri e-mail adreslerinin kendi adlarını içerme durumu değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber mağduriyetin e-mail adreslerinin kendi adlarını içerme durumuna göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada e-mail adresi kendi ismini içeren katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin e-mail adresi kendi ismini içermeyen katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulguların, e-mail adresi kendi ismini içeren katılımcıların internetin online alışveriş ya da sosyal medya gibi alanlarında da kendi özel verilerini paylaşma konusunda daha esnek olmalarından veya gizliliğe gerektiği kadar önem verilmemeleri dolayısıyla olumsuz durumlarla karşı karşıya gelmeleri sonucunda ortaya çıktığı düşünülebilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri kendini başkası gibi tanıma durumu değişkenine göre incelendiğinde, literatürde yer alan çalışmalar sosyal medyada kimliğini gizleyen bireylerin daha fazla siber zorbalık davranışı gösterdiğini ve daha yüksek düzeyde siber mağduriyet yaşadığını belirlemiştir (Li ,2007; Sourander vd.,2010; Türkoğlu, 2013; Özbay,2013). Bu araştırmada katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin kendini başkası gibi tanıma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, kendisini başkası gibi tanıtan katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin kendini başkası gibi tanıtmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kendini bir başkası gibi tanıma davranışının siber ortamda tehlikeli olabilecek ya da toplumsal olara onaylanmayacak davranışlarda bulunurken gerçekte olmayan bir kimlik oluşturmak ya da gerçekte var olan başka bir kişinin kimliğini kullanmak vasıtasıyla kişinin kendisini güvene alması amacıyla yapıldığı şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla, birey zorbaca davranışları gerçek kimliğini gizlemek suretiyle daha kolay bir şekilde gerçekleştiriyor olabilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Dalmaç (2014) yaptığı araştırmada katılımcıların anne eğitim düzeyine göre siber zorbalık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Taştekin (2016) ise katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin anne eğitim durumuna göre annesi lisansüstü eğitim görenler lehine anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymuştur. Literatürde yer alan verilerin çelişkili olduğu görülmektedir. Bu araştırmada ise bu bulgularla çelişir şekilde anne eğitim durumu okuryazar olmayan katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgular, annelerin eğitim durumları düşük olan çocukların doğru olmayan tutum ve yaklaşımlarla karşılaşmaları sonucunda bu davranışları öğrenerek sanal ortamda benzer şekilde davranmalarının bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri düzeyi anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Dalmaç (2014) yaptığı çalışmada katılımcıların anne eğitim düzeyine göre siber zorbalık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Taştekin (2016) ise katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin anne eğitim durumuna göre annesi lisansüstü eğitim görenler lehine anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymuştur. Literatürde yer alan verilerin birbirleriyle çelişkili olduğu görülmektedir. Bu araştırmada ise anne eğitim durumu yüksek lisans/doktora düzeyinde olan katılımcıların siber mağduriyet düzeylerinin diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, annelerin eğitim durumlarının yüksek olan çocukların sanal ortamda zorbaca davranışlar gösterdiği ve benzer şekilde daha fazla mağduriyet yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, literatürde duygusal zekanın anne eğitim durumuna göre incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekle birlikte anne eğitim durumu yüksek lisans/doktora düzeyinde olan katılımcıların duygusal zeka düzeylerinin diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu bulgular, katılımcıların annelerinin eğitim durumlarının yüksek olması sebebiyle aile içerisinde daha uygun duygusal yaklaşım gördükleri, duygularını uygun bir şekilde ifade etmeyi ve daha sağlıklı duygusal tepkiler vermeyi öğrenmeleri sebebiyle duygusal zekalarının olumlu etkilendiği şeklinde açıklanabilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri ve siber mağduriyet düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Dalmaç (2014) ve Taştekin (2016) yaptıkları araştırmalarda katılımcıların baba eğitim düzeyine göre siber zorbalık düzeylerinin babaları lisansüstü eğitim görenler lehine anlamlı farklılık gösterdiğini fakat siber mağduriyet düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu araştırmada ise katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre baba eğitim durumu yüksek lisans/doktora düzeyinde olan katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, babaların eğitim durumlarının yüksek olan çocukların sanal ortamda zorbaca davranışlar gösterdiği ve benzer şekilde daha fazla mağduriyet yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekle birlikte baba eğitim durumu yüksek lisans/doktora düzeyinde olan katılımcıların duygusal zeka düzeylerinin diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgular, katılımcıların babalarının eğitim durumlarının yüksek olması sebebiyle aile içerisinde daha uygun duygusal yaklaşım gördükleri, duygularını uygun bir şekilde ifade etmeyi ve daha sağlıklı duygusal tepkiler vermeyi öğrenmeleri sebebiyle duygusal zekalarının olumlu etkilendiği şeklinde açıklanabilir.

Katılımcıların siber zorbalık düzeyleri ve siber mağduriyet düzeyleri aylık aile gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını bildiren çalışmaların bulunduğu görülmüştür (Erbiçer, 2017; Özbay,2013; Taştekin, 2016). Bu araştırmada da literatürden yer alan bulgulara benzer şekilde katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekle birlikte gelir düzeyi yükseldikçe siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin artma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, gelir düzeyi arttıkça kişinin internete daha kolay bir şekilde erişim sağlayabilmesi ve maddi olarak yüksek seviyede bulunmanın olası risk ya da tehlikelere karşı bir güven duygusu oluşturmasından kaynaklandığı yönünde yorumlanabilir.

Katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri günlük internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, literatürde siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin internet kullanım süresine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koyan çalışmaların bulunduğu görülmüştür (Özbay, 2013; Taştekin, 2016; Ybarra ve Mitchell, 2004; Li, 2005). Bu araştırmada katılımcıların siber zorbalık düzeyleri internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermezken siber mağduriyet düzeyleri internet kullanım süresine göre anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır. Bu bulgular, katılımcıların internet başında geçirdiği süre arttıkça siber zorbalık/mağduriyet durumlarının ortaya çıkabileceğine işaret etmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda, siber zorbalık, siber mağduriyet, psikolojik iyi oluş ve duygusal zeka arasındaki ilişkilerden yalnızca siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilecek düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin yaş, okul türü, sınıf düzeyi, kendisini bir başkası gibi tanıtmaya, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve ailenin aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenirken cinsiyet, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, mail adresinin kendi ismini içerme durumu ve günlük internette geçirilen süre değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilecek düzeyde bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri yaş, okul türü, sınıf düzeyi, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, mail adresinin kendi adını içerme durumu, kendisini bir başkası gibi tanıtmaya durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin aylık gelir düzeyi ve günlük internette geçirilen süre değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenirken cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, kendini bir başkası gibi tanıtmaya durumu ve günlük internette geçirilen süre değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenirken okul türü, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, mail adresinin kendi adını içerme durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve ailenin aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri yaş, mail adresinin kendi adını içermesi durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin aylık gelir düzeyi ve günlük internette geçirilen süre değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenirken okul türü, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, mail adresinin kendi adını içermesi durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında araştırmacılar ve uzmanlar için bazı öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Araştırmada siber zorbalık, siber mağduriyet, psikolojik iyi oluş ve duygusal zeka arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu değişkenler arasındaki ilişki farklı değişkenler de eklenerek analiz edilebilir.
2. Araştırma sonucunda siber zorbalık ve siber mağduriyet puanları yüksek olan ve psikolojik iyi oluş düzeyi düşük olan bir çok katılımcının bulunduğu görülmüştür. Üniversite bünyesinde öğrencilere ücretsiz psikolojik destek sağlayan uzmanlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, öğrenciler sorun yaşadıkları konularda psikolojik destek almaları konusunda cesaretlendirilebilir.
3. Siber zorbalığın ve siber mağduriyetin günümüzün en yaygın problemlerinden birtanesi olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, özellikle geç yaş gruplara yönelik eğitim ve önleyici müdahaleler düzenlenebilir.
4. Araştırmanın örneklem grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu değişkenler arasındaki ilişki çocuklar, ergenler ya da yetişkinler gibi farklı örneklerde sınanabilir.
5. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile kurgulanması nedeniyle araştırmada yer alan değişkenlere müdahale edilmemiştir. Bu konu altında yapılabilecek benzer araştırmalarda deneme modelleri ile kurgulanarak eğitim ve grup danışmanlığı gibi müdahalelerin bu ilişki üzerindeki etkisi sınanabilir.

6. Araştırmada katılımcının kendisi tarafında cevaplanan ölçme araçları kullanılmıştır. Daha doğru ve detaylı sonuçlar elde edebilmek adına uzman görüşmecilerin yer aldığı nitel çalışmalar yapılabilir.
7. İleride yapılacak araştırmalara akademik başarı, ebeveyn tutumu, sosyal destek düzeyi, madde kullanımı, sosyal uyum ve sosyal ilişkiler gibi farklı değişkenler ilave edilebilir.

KAYNAKÇA

- Agatston, P. W., Kowalski, R., & Limber, S. (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), 59-60.
- Agatston, P., Kowalski, R., & Limber, S. (2008). Cyberbullying: Bullying in the digital age. *The American Journal of Psychiatry, 165*.
- Akın, A. (2010). Self-compassion and interpersonal cognitive distortions. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39*(39), 1-9.
- Aktan, E., ve Çakmak, V. (2015). Halkla ilişkiler öğrencilerinin sosyal medyadaki siber zorbalık duyarlılıklarını ölçmeye ilişkin bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3*(2),159-176.
- Aktepe, E. (2013). Ergenlerde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet. *Yeni Sempozyum Dergisi, 51*(1), 31-36
- Alperden, İ. N. (1993). *ODTÜ Öğrencilerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bireysel, Sosyal ve Ailesel Bazı Etmeler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arıca, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Saribeyoğlu, S., Ciplak, S., Yılmaz, N., ve Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior, 11*(3), 253-261.
- Arıca, O. T., & Özbay, A. (2016). Investigation of the relationship between cyberbullying, cybervictimization, alexithymia and anger expression styles among adolescents. *Computers in Human Behavior, 55*, 278-285.
- Arıca, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER), (34)*. 167-184.
- Arıca, O. T., Kınay, H., ve Tanrıku, T. (2012). Siber Zorbalık Ölçeği'nin İlk Psikometrik Bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(1), 101-114.

- Fırat, M., & Ayran, G. (2016). Üniversite öğrencileri arasında sanal zorbalık. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(4), 322-329.
- Baker, Ö. E., ve Tanrıkulu, İ. (2010). Psychological consequences of cyber bullying experiences among Turkish secondary school children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2771-2776.
- Baker, Ö.E., ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasin Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotionalsocial intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13–25
- Bar-On, R., Handley, R. & Fund, S. (2006). The impact of emotional intelligence on performance. *Linking emotional intelligence and performance at work: Current research evidence with individuals and groups*, 3-19. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Beale, A. V., & Hall, K. R. (2007). Cyberbullying: what school administrators (and parents) can do. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(1), 8-12.
- Blanchflower, D. G., & Oswald, A. J. (2008). Is well-being U-shaped over the life cycle?. *Social Science & Medicine*, 66(8), 1733-1749.
- Bonds, M. & Stoker, S. (2000). *Bully-proofing your school: A comprehensive approach for middle school students*. Longmont, CO: Sopris West.
- Burnukara, P. (2009). *İlk ve Orta Ergenlikte Geleneksel ve Sanal Akran Zorbalığına İlişkin Betimsel Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Büyükıyıldırım, İ., ve Dilmaç, B. (2015). Siber mağdur olmanın insani değerler ve sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 29, 7-40.
- Campbell, M. A. (2005). Cyber bullying: An old problem in a new guise?. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 15(1), 68-76.
- Campbell, M. A., Slee, P. T., Spears, B., Butler, D., & Kift, S. (2013). Do cyberbullies suffer too? Cyberbullies' perceptions of the harm they cause to others and to their own mental health. *School Psychology International*, 34(6), 613-629.
- Campfield, D.C. (2008). *Cyber bullying and victimization: Psychosocial characteristics of bullies, victims, and bully/victims* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). The University of Montana, Montana.
- Caruso, D. R., Mayer, J. D., & Salovey, P. (2002). Relation of an ability measure of emotional intelligence to personality. *Journal of personality assessment*, 79(2), 306-320.
- Cenkseven, F., ve Sarı, M. (2009). Öğretmenlerde özne iyi olmanın yordayıcıları olarak okul yaşam kalitesi ve tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 1223-1236.
- Ciminli, A., ve Kağan, M. (2016). Ergenlerde sanal zorbalık ve mağduriyetin cinsiyet, sınıf, okul değişkenleri ve kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 3(2), 14-34.
- Cirhinlioğlu, F.G. (2006). *Üniversite öğrencilerinde utanç eğilimi, dini yönelimler, benlik kurguları ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Cooper, H., Okamura, L., & McNeil, P. (1995). Situation and personality correlates of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29(4), 395-417.

- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (1997). *Executive EQ: Emotional Intelligence in Business*. London: Orion Business Books.
- Crosslin, K., & Crosslin, M. (2014). Cyberbullying at a texas university-a mixed methods approach to examining online aggression. *Texas Public Health Journal, 66*(3), 26-31.
- Csikzentmihalyi, M., (2005), Akış -Mutluluk Bilimi-, çev.Semra Kunt Akbaş, HYB Yayıncılık, Ankara.
- Çeçen, A. R. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(2), 180-190.
- Çeçen, R., ve Cenkseven, F. (2007). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak psikolojik iyi olma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16*(2), 109-118.
- Çetin, B., Peker, A., Eroğlu, Y., ve Çitemel, N. (2011). Interpersonal cognitive distortions as a predictor of cyber victimization and bullying: A preliminary report in adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences, 3*(3), 1064-1080.
- Çubukcu, A., ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research, 5*, 148-174.
- Dalmaç, Z. (2014). *Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, Ö., ve Seferoğlu, S. S. (2016). the investigation of the relationship of cyber bullying with cyber loafing, internet addiction, information literacy and various other variables. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, 3*(1), 1-26.

- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., & Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E., & Fujita, F. (1995). Resources, personal strivings, and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 926-935.
- Dikmen, M., ve Tuncer, M. (2016). Sosyal ağlarda bekleyen yeni tehlike: Siber zorbalık. <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/9302> adresinden erişilmiştir.
- Dilmaç, B. (2009). Psychological needs as a predictor of cyber-bullying: a preliminary report on college students. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(3), 1291-1325.
- Dilmaç, B., ve Bozgeyikli, H. (2009). A research on subjective well-being and decision making of teacher candidates. *Journal of Education Faculty*, 11(1), 171-187.
- Durak, M., Senol-Durak, E., ve Gençöz, T. (2010). Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99(3), 413-429
- Ekşi, F. (2012). Examination of narcissistic personality traits' predicting level of internet addiction and cyber bullying through path analysis. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(3), 1694-1706.
- Ekşi, F., ve Ümmet, D. (2013). Internet addiction as a problem of interpersonal communication and cyber bullying: Evaluation in terms of psychological consultation. *Journal of Values Education*, 11(25), 91-115.

- Erbicler, E. S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin sosyal uyuma ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Ertürk, A., Keskinçilic K., S.B., ve Zafer G., D. (2016). Duygusal emek ve psikolojik iyi oluş: Bir yordayıcı olarak yönetsel destek algısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1723-1744.
- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A., ve Özkorumak, E. (2015). Siber zorbalık ve mağduriyetin yaygınlığının ve risk faktörlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 93-107.
- Eroğlu, Y., ve Güler, N. (2015). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 118-129.
- Faucher, C., Jackson, M., & Cassidy, W. (2014). Cyberbullying among university students: Gendered experiences, impacts, and perspectives. *Education Research International*, 2014, 1-10.
- Goleman, D. (2003). What makes a leader. *Organizational influence processes*, 229-241.
- Goleman, D. P. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ for character, health and lifelong achievement*. New York: Bantam Books.
- Göcen, G. (2013). Pozitif psikoloji düzleminde psikolojik iyi olma ve dini yönelim ilişkisi: yetişkinler üzerine bir araştırma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(13), 97-130.
- Gündoğdu, R. ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 115–131.
- Halder, D., Jaishankar, K., & Jaishankar, K. (2012). *Cyber crime and the victimization of women: laws, rights and regulations*. Hershey, PA: Information Science Reference.

- Hamilton, N. A., Nelson, C. A., Stevens, N., & Kitzman, H. (2007). Sleep and psychological well-being. *Social Indicators Research*, 82(1), 147-163.
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluşlarını yordamada psikolojik ihtiyaçlar* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Haring, M. J., Stock, W. A., & Okun, M. A. (1984). A research synthesis of gender and social class as correlates of subjective well-being. *Human Relations*, 37(8), 645-657.
- Hein, G., & Singer, T. (2010). Neuroscience meets social psychology: An integrative approach to human empathy and prosocial behavior. *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature*, 109-125.
- İlhan, T. (2005). *Öznel iyi oluşa dayalı mizah tarzları modeli* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kelley, T. M., & Stack, S. A. (2000). Thought recognition, locus of control and adolescent wellbeing. *Adolescence*, 35(139), 531-551.
- Kermen, U., Tosun, N. İ., ve Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-29.
- Keser, H., ve Kavuk, M. (2015). Okulda siber zorbalık farkındalık anketinin geliştirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 17-30.
- Kessler, R. C., & Essex, M. (1982). Marital status and depression: The importance of coping resources. *Social forces*, 61(2), 484-507.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 22-30.
- Kuyumcu, B., ve Güven, M. (2012). Türk ve İngiliz üniversite öğrencilerinin duygularını fark etmeleri ve ifade etmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 589-607.

- Kwan, V. S. Y., Bond, M. H., & Singelis, T. M. (1997). Pancultural explanations for life satisfaction: Adding relationship harmony to self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(5), 1038-1051.
- Laftman, S. B., Modin, B., & Östberg, V. (2013). Cyberbullying and subjective health: A large-scale study of students in Stockholm, Sweden. *Children and youth services review*, 35(1), 112-119.
- Langos, C. (2012). Cyberbullying: The challenge to define. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(6), 285-289.
- Lee G. R., Seccombe K., & Shehan C.L. (1991). Marital status and personal happiness: an analysis of trend data, *Journal of Marriage and the Family*, 53(4), 839-844.
- Li, T. B. Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of educational computing research*, 32(3), 265-277.
- Li, Qing. 2007. Bullying in the new playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*. 23(4), 35-454.
- Maghazi, I. (2003). *Sensational and social intelligence and the twentieth first century*. Cairo: Al Eman Library.
- Maines, B., & Robinson, G. (1992). *No blame approach: A support group method for dealing with bullying* (Vol. 952). Paul Chapman Pub.
- Maslow, A. (1968). Some educational implications of the humanistic psychologies. *Harvard Educational Review*, 38(4), 685-696.
- Mason, K. L. (2008). Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45(4), 323-348.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298.

- Mayer, J., D.t D. R. Caruso and P. Salovey (2000). Motional intelligence meets traditional standards for an intelligence, *Intelligence*, 401 (Sudak, 2011: 16).
- Menesini, E., Nocentini, A., Palladino, B. E., Frisén, A., Berne, S., Ortega-Ruiz, R., & Naruskov, K. (2012). Cyberbullying definition among adolescents: A comparison across six European countries. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(9), 455-463.
- Mishna, F., Khoury-Kassabri, M., Gadalla, T., & Daciuk, J. (2012). Risk factors for involvement in cyber bullying: Victims, bullies and bully-victims. *Children and Youth Services Review*, 34(1), 63-70.
- Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. Wolak, J., (2007). Does online harassment constitute bullying? An exploration of online harassment by known peers and online-only contacts?. *Journal of adolescent health*, 41(6), S51-S58.
- Oktik, N. (2013). Sosyal Kontrol, Çocuk ve İnternet. *Bildiriler Kitabı*, 297.
- Olweus, D. (1994). Bullying at school. *Aggressive behavior*. Springer, Boston, MA.
- Özbay, A. (2013). *Ergenlerde siber zorbalık, siber mağduriyet, aleksitimi ve öfke ifade etme biçimleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth violence and juvenile justice*, 4(2), 148-169.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2012). *Cyberbullying prevention and response: Expert perspectives*. Routledge.
- Peker, A., Eroğlu, Y., & Ada, Ş. (2012). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12(2), 185-206.

- Peker, A., & Gültekin, M. (2014). The investigation of the effect on social skills of gender and coping strategies for bullying. *Journal of Education Faculty*, 16(1), 139-156.
- Peker, A., ve İskender, M. (2015). İnsani değerler yönelimli psiko-eğitim programının siber zorbalık üzerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 11-22.
- Peker, A. (2015). Negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyete ilişkin yordayıcı rolünün incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1633-1646.
- Petrides, K. V., & Hurry, J. Mikolajczak, M., (2009). Adolescents choosing self-harm as an emotion regulation strategy: The protective role of trait emotional intelligence. *British Journal of Clinical Psychology*, 48(2), 181-193.
- Polat, Z. D., ve Bayraktar, S. (2016). Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 115-132.
- Rivituso, G. (2012). *Cyberbullying: an exploration of the lived experiences and the psychological impact of victimization among college students an interpretive phenomenological analysis* (Doctoral Dissertation). Northeastern University, Boston.
- Ryff, C. D. (1989) Happiness is everything, or is it? Explorations on the on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C., & Wing, E. H. (1999). Forging macro-micro linkages in the study of psychological well-being. *The self and society in aging processes*, 247-278.
- Şahin, M., Aydın, B., & Sarı, S. V. (2012). Cyber bullying, cyber victimization and psychological symptoms: A study in adolescents. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 53-59.

- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence, 11*(1), 21-37.
- Schumaker, J. F., Shea, J. D., Monfries, M. M., & Groth-Marnat, G. (1993). Loneliness and life satisfaction in Japan and Australia. *The Journal of psychology, 127*(1), 65-71.
- Seligman, M. E. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of positive psychology, 2*(2002), 3-12.
- Serin, H. (2012). *Ergenlerde siber zorbalık/siber mağduriyet yaşantıları ve bu davranışlara ilişkin öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *Education Sciences, 8*(4), 489-504.
- Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying?. *Scandinavian journal of psychology, 49*(2), 147-154.
- Smith, J., & Yoon, J. (2013). Cyberbullying presence, extent, and forms in a Midwestern post-secondary institution. *Information Systems Education Journal, 11*(3), 52-78.
- Smith, P. A., & Birney, L. L. (2005). The organizational trust of elementary schools and dimensions of student bullying. *International Journal of Educational Management, 19*(6), 469-485.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., & Tippett, N. (2006). An investigation into cyberbullying, its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberbullying. Research Brief No. RBX03-06. London: DfES.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry, 49*(4), 376-385.

- Sourander, A., Klomek, A. B., Ikonen, M., Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., ... & Helenius, H. (2010). Psychosocial risk factors associated with cyberbullying among adolescents: A population-based study. *Archives Of General Psychiatry*, 67(7), 720-728.
- Suh, E., Diener, E., Oishi, S., & Triandis, H. C. (1998). The shifting basis of life satisfaction judgments across cultures: Emotions versus norms. *Journal of personality and social psychology*, 74(2), 482.
- Spears, B. A., Taddeo, C. M., Daly, A. L., Stretton, A., & Karklins, L. T. (2015). Cyberbullying, help-seeking and mental health in young Australians: Implications for public health. *International Journal Of Public Health*, 60(2), 219-226.
- Taştekin, E. (2014). *Ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygısı ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Topçu, Ç., Yıldırım, A., & Erdur-Baker, Ö. (2013). Cyber bullying@ schools: what do turkish adolescents think?. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 35(2), 139-151.
- Turner, R. J. (1981). Social support as a contingency in psychological well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4), 357-367.
- Tuzgöl Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tümlü, G., ve Receptoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Journal Of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Twyman, K., Saylor, C., Taylor, L. A., & Comeaux, C. (2010). Comparing children and adolescents engaged in cyberbullying to matched peers. *Cyberpsychology, Behavior, Social Networking, 13*(2), 195-199.
- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior, 11*(4), 499-503.
- Vandebosch, H., Van Cleemput, K., Mortelmans, D., & Walrave, M. (2006). *Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen: Een studie in opdracht van het viWTA*. Brussel: viWTA.
- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of personality and social psychology, 64*(4), 678-691.
- Willard, N. (2006). *Cyberbullying and cyberthreats. Eugene, OR: Center for Safe and Responsible Internet Use.*
- Williams, K. R., & Guerra, N. G. (2007). Prevalence and predictors of internet bullying. *Journal of adolescent health, 41*(6), 14-21.
- Wilson, W. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin, 67*(4), 294-306.
- Wittenberg, M. T. ve Reis, H. T. (1986). Loneliness, social skills, and social perception. *Personality and Social Psychology Bulletin, 12*(1), 121–130.
- Wolak, J., Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. (2007). Does online harassment constitute bullying? An exploration of online harassment by known peers and online-only contacts. *Journal of adolescent health, 41*(6), 51-58.
- Yaman, E., Çelik, İ., ve Sarıçam, H. (2016). The mediator effect of loneliness between perceived social competence and cyber bullying in turkish adolescents. *International Journal of Progressive Education, 12*(1), 99-107.

Yavuz-Güler, Ç. ve İşmen-Gazioğlu, A. S. (2008). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde öznel iyi olma hali, psikiyatrik belirtiler ve bazı kişilik özellikleri: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 107-114.

Ybarra, M. L.,& Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of child Psychology and Psychiatry*, 45(7), 1308-1316.

EKLER

Ek-1. Sosyo Demografik Bilgiler Formu

1. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2. Yaşınız?

3. Okul Türünüz?

Devlet Vakıf

4. Sınıfınız?

Hazırlık 1 2 3 4 5+

5. Kişisel bilgisayara sahip misiniz?

Evet Hayır

6. Kendinize ait akıllı cep telefonunuz var mı?

Evet Hayır

7. Anne – Baba Eğitim Durumu?

	<u>Baba</u>	<u>Anne</u>
Okur-yazar değil	☐	☐
İlkokul	☐	☐
Ortaokul	☐	☐
Lise	☐	☐
Üniversite	☐	☐
Y.lisans- Doktora	☐	☐

8. Ailenizin Gelir düzeyi?

1000 TL altı 1001-3000

3001-5000 5001-7000

7001-10000 10000TL üzeri

9. E-mail adresiniz kendi adınızı içeriyor mu? Evet Hayır

10. Gün içerisinde yaklaşık olarak ne kadar süre ile bilgisayar (internete bağlanabilen cep telefonu süreleri dahil) başında bulunuyorsunuz?

Hiç 1 Saat 1-3 Saat

3-5 Saat 5 Saat ve üzeri

11. İnternette kendinizi bir başkasıymış gibi tanıttığınız oldu mu?

Evet Hayır

Ek-2.Siber Zorbalık Ölçeği

Lütfen kağıdın üzerine adınızı ya da numaranızı yazmayın. Yanıtlarınızın doğru olması araştırmamızın güvenilir olması için önemlidir.Aşağıda günlük yaşamda internet ve cep telefonları üzerinde gençler arasında görülen bazı davranışlar yazılmıştır. Lütfen bu davranışları tek tek okuyunuz. Okuduğunuz davranışı “hiç bir zaman yapmam” diyorsanız “**Hiçbir Zaman**” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “bazen yaparım” diyorsanız “**Bazen**” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “çoğu zaman yaparım” diyorsanız “**Çoğu Zaman**” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “her zaman yaparım” diyorsanız “**Her Zaman**” yazısını işaretleyin. Araştırmamıza destek olduğunuz için teşekkür ederim.

1	İnternette başkasının adını kullanarak e-mail hesabı (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) açarım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
2	Facebook, Twitter gibi sitelerde başkalarının adını gizlice kullanarak hesap açarım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
3	İnternette arkadaşlarımın ya da başka kişilerin kişisel bilgilerini kullanırım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
4	İnternette başka kişilere virüslü mesaj (e-mail) gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
5	Arkadaşlarımın şifrelerini onların haberi olmadan internette kullanırım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
6	İnternette arkadaşlarımın şifrelerini kullanarak gizlice e-mail (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) adreslerine girmeye çalışırım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
7	İnternette arkadaşlarımın şifrelerini kullanarak gizlice onların oyunlarına girmeye çalışırım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
8	İnternette başka kişilere onları tehdit eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
9	İnternette başka kişilere ya da arkadaşlarıma onların hoşlanmayacağı mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
10	İnternette başka kişilerin ya da arkadaşlarımın fotoğraflarını izinlerini almadan farklı sitelerde yayınlıyorum.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
11	İnternette başka kişilerin ya da arkadaşlarımın fotoğraflarını onların iznini almadan mesaj (e-mail) ile diğer kişilere gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman

12	İnternette başka kişilerle ya da arkadaşlarımla ilgili onların hoşlanmayacağı haberler yayınlıyorum.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
13	İnternette başka kişilerle ya da arkadaşlarımla ilgili gerçek olmayan söylentiler yayıyorum.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
14	İnternette başka kişilere ya da arkadaşlarıma hakaret eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
15	İnternette başka kişilerle ya da arkadaşlarımla alay ederim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
16	İnternette arkadaşlarıma ya da başkalarına hoşlanmayacakları kötü isim ya da lakap takarım.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
17	Bir insanın yüzüne asla söyleyemeyeceğim şeyleri internette ya da cep telefonunda rahatlıkla söylerim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
18	Cep telefonundan başka kişilere onları tehdit eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
19	Cep telefonundan başka kişilerin fotoğraflarını onların iznini almadan diğer kişilere gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
20	Cep telefonundan başka kişilere onların hoşlanmayacağı mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
21	Cep telefonunu kullanarak başka kişilerle ilgili gerçek olmayan söylentiler yayıyorum.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
22	Cep telefonundan başka kişilere hakaret eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
23	Cep telefonunu kullanarak başka kişilerle alay ederim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
24	Telefonla başkalarını arayarak onları rahatsız ederim.	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman

Ek-3.Siber Mağduriyet Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket bilimsel bir çalışma için uygulanmaktadır. Sonuçlar sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Lütfen kağıdın üzerine adınızı ya da numaranızı yazmayın.Yanıtlarınızın samimi olması araştırmamızın güvenilir olması için önemlidir. Bu yüzden eğer anketi doldurmak istemiyorsanız lütfen bunu öğretmeninize söyleyin. Eğer dolduracaksanız tüm yazıları okuyup yanıtlayınız. Aşağıda günlük yaşamda internet ve cep telefonları üzerinde gençlerin yaşayabildiği bazı davranışlar yazılmıştır.Lütfen budavranışları tek tek okuyunuz. Bu yazılarda“**bir başkası**” şeklinde tanımlanan kişisizin arkadaşınız olabilir ya da o kişiyi hiç tanımıyor da olabilirsiniz. Eğer okuduğunuz davranış “bana hiç bir zaman yapılmadı” diyorsanız “**Hayır**” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranış “bana daha önce yapıldı” diyorsanız “**Evet**” yazısını işaretleyin. Araştırmamıza destek olduğunuz için teşekkür ederiz.

1	İnternette bir başkası benim adımı kullanarak kendisine e-mail hesabı (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) açtı.	EVET	HAYIR
2	Facebook, Twitter gibi sitelerde bir başkası gizlice benim adımı kullanarak hesap açtı.	EVET	HAYIR
3	İnternette arkadaşlarım ya da başka kişiler benim kişisel bilgilerimi kullandı.	EVET	HAYIR
4	İnternette arkadaşlarımı ya da başka kişiler bana virüslü mesaj (e-mail) gönderdi.	EVET	HAYIR
5	Arkadaşlarım ya da başka kişiler benim haberim olmadan internette benim şifrelerimi kullandı.	EVET	HAYIR
6	Arkadaşlarım ya da başka kişiler internette benim şifrelerimi kullanarak gizlice e-mail(MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) adreslerime girmeye çalıştılar.	EVET	HAYIR
7	İnternette şifrelerimi kullanarak gizlice oyunlarım girmeye çalıştılar.	EVET	HAYIR
8	İnternette beni tehdit ettiler.	EVET	HAYIR
9	İnternette bana hoşlanmayacağım mesajlar gönderdiler.	EVET	HAYIR
10	İnternette benim iznim olmadan fotoğraflarımı bazı sitelerde yayınladılar.	EVET	HAYIR

11	İnternette fotoğraflarımı benim iznim olmadan mesaj (e-mail) ile diğer kişilere gönderdiler.	EVET	HAYIR
12	İnternette benimle ilgili hoşuma gitmeyen haberler yayınladılar.	EVET	HAYIR
13	İnternette benimle ilgili gerçek olmayan söylentiler yaydılar.	EVET	HAYIR
14	İnternette bana hakareteden mesajlar gönderdiler.	EVET	HAYIR
15	İnternette benimle alaydılar.	EVET	HAYIR
16	İnternette bana kötü isim ya da lakaptaktılar.	EVET	HAYIR
17	Yüzüme karşı söylemedikleri şeyleri internette ya da cep telefonunda rahatlıkla bana söylediler.	EVET	HAYIR
18	Cep telefonundan bana tehdit eden mesajlar gönderdiler.	EVET	HAYIR
19	Cep telefonundan benim fotoğraflarımı izinsiz diğer kişilere gönderdiler.	EVET	HAYIR
20	Cep telefonundan bana hoşuma gitmeyen mesajlar gönderdiler.	EVET	HAYIR
21	Cep telefonunu kullanarak benimle ilgili gerçek olmayan söylentiler yaydılar.	EVET	HAYIR
22	Cep telefonundan bana hakaret eden mesajlar gönderdiler.	EVET	HAYIR
23	Cep telefonun kullanarak benimle alay ettiler.	EVET	HAYIR
24	Telefonla beni arayarak rahatsız ettiler.	EVET	HAYIR

Ek-4.Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. Lütfen her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
01.Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum	1	2	3	4	5	6	7
02.Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir	1	2	3	4	5	6	7
03.Günlük aktivitelere bağlı ve ilgiliyim	1	2	3	4	5	6	7
04.Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum	1	2	3	4	5	6	7
05.Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim	1	2	3	4	5	6	7
06.Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum	1	2	3	4	5	6	7
07.Geleceğim hakkında iyimserim	1	2	3	4	5	6	7
08.İnsanlar bana saygı duyar	1	2	3	4	5	6	7

Ek-5.Duygusal Zeka Ölçeği

DUYGUSAL ZEKÂ ÖZELLİĞİ ÖLÇEĞİ(TEIQ_{ue}-SF)KISA FORM

Yönerge:Lütfen aşağıdaki her ifadeyi o ifadeye katılma ya da katılmama derecenizi yansıtan rakamı daire içine alarak cevaplayınız İfadelerin tam anlamı hakkında çok uzun düşünmeyiniz.Hızlı ilerleyiniz ve kesin cevaplar vermeye çalışınız. İfadelerin tam anlamı hakkında çok uzun düşünmeyiniz.

1- Doğru ya da yanlış cevap yoktur.1-Hiç katılmıyorum 7-Tamamen katılıyorum arasında 7 cevap seçeneğiniz vardır.İlginiz ve zaman ayırdığınız için teşekkürler.

1.....23.....45 6
.....7
Kesinlikle Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum

1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	1	2	3	4	5	6	7
2.Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
3. İnsanlarla etkin bir biçimde başedebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
5. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.	1	2	3	4	5	6	7
6. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	1	2	3	4	5	6	7
8. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Olayların akışına göre hayatımı düzenlemek benim için genellikle	1	2	3	4	5	6	7
10. Genelde stresle başedebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Motivasyonumu devam ettirmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Genel olarak, hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
14. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
15. Sıklıkla duraksar ve hissettiklerimi düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
16. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
17. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.	1	2	3	4	5	6	7
18. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.	1	2	3	4	5	6	7
19. Bana çok yakın olan kişilerle bile, aramda bağ oluşturmak benim için	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, yeni çevreye uyum sağlama yeteneğim vardır.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-6.Etik Kurul Onayı

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜĞÜ

01.12.2017

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji (tezli) programı öğrencisi **Nursel GÖNENÇ**' in "**Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetin Duygusal Zeka ve Psikolojik İyi Oluş Açısından Değerlendirilmesi**" konulu tezine anket çalışması yapması Etik Kurulumuzca uygun görülmüştür.

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru URAL
BAŞKAN

Prof. Dr. Akile Reşide GÜRSOY
ÜYE

Prof. Dr. Selahattin SARI
ÜYE

Prof. Dr. Turgut ÖZKAN
ÜYE

Prof. Dr. Ercan AKYİĞİT
ÜYE

Prof. Dr. Ali Vahit TURHAN
ÜYE

Prof. Dr. Levent ÜRER
ÜYE

Prof. Dr. Nilgün KÜÇÜKSAVAŞ
ÜYE

Prof. Dr. Erdoğan TAŞKIN
ÜYE

Beykent Üniversitesi İletişim Hattı: 444 1997 - 0850 340 34 34 - www.beykent.edu.tr

Ayazağa-Maslak Yerleşkesi: Ayazağa Mahallesi Hadım Kuru Yolu Cad. No: 19, Sarıyer 34396 İstanbul / Faks: (0212) 289 64 90

Beylikdüzü Yerleşkesi: Cumhuriyet Mah. Gürpınar Yolu Cad. No: 3/A, Beykent Siteleri, Büyükkçekmece 34500 İstanbul / Faks: (0212) 867 55 68

Taksim Yerleşkesi: Sıraselviler Cad. No: 65, Taksim, Beyoğlu 34437 İstanbul / Faks: (0212) 243 02 78 info@beykent.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

1968 Antakya doğumlu Nursel Gönenç, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi lisans mezunudur. Serbest eczacılık mesleğini icra ederken, psikoloji alanına duyduğu ilgiyi klinik psikoloji yüksek lisansı yaparak akademik seviyeye taşımak amacıyla Beykent Üniversitesi yüksek lisans programına katılmıştır. Psikoloji ve eczacılık alanında kişisel olarak ilgilendiği çok sayıda ulusal ve uluslararası sempozyumlara katılmıştır. Klinik psikoloji stajını Fransız Lape Hastanesinde tamamlamıştır. Varoluşçuluk, duygusal zeka, sanatla terapi, ilgi alanlarının başında yer almaktadır.

Nursel GÖNENÇ